KOTZÓ PÁL

gépészmérnök,

BUDAPEST, VIII. kerület, üllői-ut 8. szám alatt

ajánlja olcsó árakon elismert gépeit, ugymint:

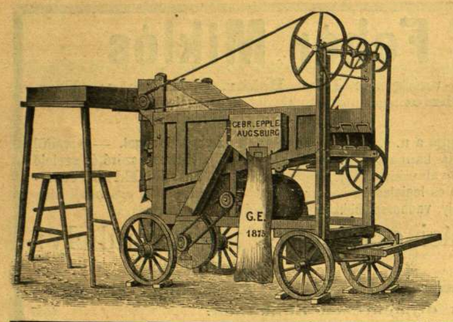

Garrett R. és fiai | gőzmozdonyait fa-, szén- s szalmafütésre gőzcséplőgépeit, sorvetőgépeit,

Samuelson & Comp. kaszáló- és aratógépeit.

Angol és amerikai rendszerü

járgánycséplőket és szénagyüjtőket,

üszögtisztitó rostákat,

szelelő- és tisztitó-rostákat, trieuröket stb. stb. 4598

Cs. és kir. szabadalm. a magas nemében egyet en hatásu

patkány- és egér-irtó szer.

Egy bádog-doboz á a 1 frt 6 doboz 5 frt o. é. Valódi perzsai, minden

rovart irtó por.

Közvetlen szálitmányu, vegyileg tiszta növénykészitmény, csupán válogatott, jótállás mellett biztosan ható alkatrészekből összeállitva, teljesen méreg nélküli, mint a **poloskák, bolhák, moly, házi tücsök, svábbogár, hangyák stb.-ket** feltétlenül biztosan és teljes hatásu irtószer gyanánt elismerve, dobozokban, minden doboz egy szóró készülékkel ellátva, **1 frt 55 kr, és 30 kr.** o. é.

Specialitas, kitünően biztos és gyökeresen ható

svábbogár (Leimchen) irtó por.

1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. o. é.

Teljesen méreg nélküli, gyors és biztos hatásu

orosz-bogárt

(csótány-bogár)irtó por, dobozok ban (külön szóró készülékkel ellátva), ára **1** doboznak **1** frt és kisebb **55** kr. o. é.

Tely sen méregmentes, biztos és gyökeres hatásu

molyokat és hangyákat irtó por.

E por nemcsak megóv a moly- és hangya-kirágások ellen, hanem még biztosan és gyökeresen ki is irtja e rovarokat, has az buterok, szőnyegek, téliruhák, gyapjukeimék, szücsáruk, kocsiba stb. hintetik. Dobozokban o. é. **1** frt **55** kr. és **30** kr.-jával.

Cs. és kir. szab. gyökeresen ható

poloska-irtó szer,

bútorok számára. Egy nagy üveg **50** kr. **6** üveg **2** frt **55** kr. **1** kis üveg **30** kr, **6** üveg **1** frt **53** kr. o. é.

Föltünulhatlan hatásu

poloska-irtó szesz

falazat számára Festésnél, mes-elésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas.

Egy pintes üveg ára **1** frt, **6** pintes üveg **5** frt. **1** pintes üveg elégséges egy középnagyságu szobára.

Elpusztithatlan **mézgafajtatók**, melyek segélyével a rovar-, moly vagy

oroszbogár-por e yformán szét szórható, és a legkisebb hasadékokba belövelhető. Egy darab ára **50** kr. o. é.

Számos megrendelést vár:

REISS B.,

magy. kir. szabad. vegyszerek gyára

Budapest, király-utcza 46. I. em.

Fiókraktár: 4474

Heyek Adolf ur fiókjában,

Pesten, három korona-utcza 9.

Hölgyek százezrei

szép, tiszta fehér, ifjudad börszinüket egyedül és kizárólag a párizsi dr. Lejosse-féle

RAVISSANTE

nevü felülmulhatatlan börszépitő szernek köszönik.

Szeplő, májfoltok, pörsenések, börfoltok, rezesség, pattanások, ráncok, himlőhelyek biztosan eltávolittatnak s a gyöngéd, ifjudad, friss kinézés ismét rögtön előtérbe lép. A siker biztositattik.

Egy nagy eredeti üveg ára frt 2.50, kicsiny frt 1.50.

Felülmulhatlan és nélkülözhetlen szappannak bizonyult be, és általánosan elismeretett a kitünő Dr. **Lejosse-féle SAVON RAVISSANTE.**

Ez a legjobb és leghirnevesebb mosdó szappan a világon; a ki egyszer megkisértette, az soha többé nem használ más szappant. **Egy darab ára 50 kr.**

Valódi minőségben kapható

Budapesten TÖRÖK JÓZSEF úr gyógyszertárában, Vértessy S., Lueff M., Vadász F. utóda illattáraiban.

Kopaszság ellen,

a haj ősszülése s korpaké zödés megszüntetésére s, a naponkint beérkező bizonyitványok és köszönőiratok tanusága szerint egyedül és kizárólag hatásos a

tannin-olaj dr. Moras-tól.

Hatása valóban csodás, mért nem csak a nevezett bajokat távolitja el, hanem a tudomány alapi tosei szerint a hajnak szükséges erőteljes tápanyagokból összeállitva, minden beteg hajszálat újéletre hoz, s a haj növését bámulatosan előmozditja.

Ezen eredménydus hatást számtalan bizonyitvány hirdeti. — A többi közül álljon itt a következő:

„E'i is megadom dr. **Moras tannin olajának** a megillető dicséretet, nem csak a haj kihullását és a korpaképződést szüntette meg általam, hanem uj, erőteljes hajnövést is idézett elő.“ 4516

Hécs, **Andrássy.**

Kapható üvegenként 2 és 1 frtért Budapesten Török József gyógyszerésznél, király-utcza 7. — Határozottan dr. Moras tannin-olaja kérendő

Salzburgi sorsjegyek.

Huzás már julius 5-én.

Főnyeremény frt 15,000!

Általam 11 havi részletre adatnak à **frt 2.**

Igérvények bécsi sorsjegyekre à frt 2½ és bélyeg, hitel-sorsjegyek „ „ 4½ „ „ **együtt frt 6½ és bélyeg.**

Ezüst-szelvények 1. juliusra, már a mai napon válthatnak be ártöbblettel.

Előlegeket állampapirok, sorsjegyek, és letéti jegyekre **legolcsóbban ad**

Lőry J. bank- és váltó-üzlete, Budapesten, Hatvani-utcza, az ujvilág-utcza átellenében. 4612

Dr. Lengil Frigyes

nyir-balzsama

kitünő hatása és jelességénél fogva valamennyi szépitő-szer között az első rangot foglalja el, és számos év óta a leghitelesebb készitménynek bizonyul. E tulajdonságok világhirt szereztek neki s szükségletté emelték a müvelt nemzetek számos férfia és hölgye előtt. — Ezen

növényi szépség-zománcz

által megnedvesitett börrészletek kevés pillanat alatt vakitóan fehérek lesznek, a legnagyobb simaság- és finomsággal összekötve. Minden használat után majd nem észrevehetlen pikkelyek válnak el a börtől, miáltal ezer meg ezer egyén, kik e balzsamot szakadatlanul használták, hova tovább minden börtisztátlanságtól, ugymint: napégés, szeplő, himlőhely, pörsenés, börhólyag, kiütések, az arcz és orr természetlen vörössége, a bőr b teges külleme, sömör stb. stb. nem csak teljesen megszabadultak, hanem törik **minden évszakban azon bársonyszerű, fehér ragyanyosságot nyerte**, mely a tökéletesen szép bőrszinhez megkivántatik, és a melyet e szer használata által a késő aggkorig is megőrizhetni.

Egy korsóval, használati utasitással együtt frt 1.50.

Valódi minőségben kapható **Budapesten Török József** gyógyszerésznél, király-utcza 7. **Pozsonyban Pisztory Bódog** gyógyszerésznél, Mihály-kapu. **Temesváron Tarczay István** gyógysz. **Linzben Frühstück J. L.** kereskedőnél. 4536

SÓS-BORSZESZ,

általam javitott kitünő háziszer,

Gyors hatást eszközöl: **Rheuma, csúz, szaggatás, fagyás, fog-, fej- és fülfájdalmak, szemgyulladás, bénulások**, stb. stb. ellen; sőt **foggtisztitó** szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegíti, **a foghust erősbiti,** és a száj tiszta szagtalan izt nyer a szesz elpárolgása után, valamint **fejmosásra a hajidegek erősitésére és korpától megtisztulásra** is.

Használati utasitás magyar vagy német nyelven bizományosaim névsorával, minden üveghez mellékeltetik.

Ára egy nagy üveggel 80 kr., kisebb 40 kr.

BRÁZAY KÁLMÁN, nagykereskedő.

Budapest, iroda és központi főraktár **országut, 39. sz.**

TÖRÖK JÓZSEF, király-utcza 7. szám.

Vidéken az üvegekhez mellékelt utasitásokban felsorolt bizományosainál.

A sósborszesz hasznossága sok előkelő orvos és számtalan polgári tekintélyen kivül **Kossuth Lajos** nagy hazánkfia által is elismeréssel tüntetett ki, utóbbi időben pedig a következő köszönő leveleket vettem:

Nagyon tisztelt Brázay ur!

Nem mulaszthatom el, hogy azon sikeres hatás miatt, melyet fiam főfájása ellen csak egy hó óta használatba vett «Sósborszeszénél» vagyok szerencsés tapasztalni, Ön, mint e megbecsülhetlen gyógyszer megjavitója irányában hálaköszönetemet ki ne fejezzem.

Fiam ugyanis ez ideig már három év óta minden másodnap oly heves fejfájásban szenvedett, hogy nem csak hogy tanulmányait rendesen folytatni, de sőt némely napon a fájdalomtól egészen elgyengülve, önerejéből egy-két lépést tenni sem volt képes. Az ennek elháritása czéljából tett számtalan kisérletem — többek közt hazánk néhány tudósának felkeresése — mind siker nélkül maradt, mig végre Paunz Adolf dombovári kereskedő ur ajánlatára az Ön «Sósborszeszét kisérlettem meg, és ez hála az égnek tett — tulszárnyalva legmerészebb várakozásaimat is — mondhatni sikerdús hatást. Az első használás után a fájdalmak már jóval enyhültek, egy kis palaczk elfogyasztása után pedig a fejfájás teljesen elmaradt.

Fogadja tehát, igen tisztelt Brázay ur azon számtalan örömért, melyeket fiam egészségének tökéletes helyreállításával «sósborszesz»-ével nekem s enyéimnek szerzett, legmélyebb hálaköszönetemet, s azon igéretemet, miszerint édes kötelességemnek tartandom ezen kitünő s párját ritkitó gyógyszert az ezen betegségben sinlődő emberiség érdekében bárhol és lehető legmelegebben ajánlani

Végül kérném, ha ezen szerből részemre utánvét mellett a mágocsi postára 3 kis palaczkkal mielőbb elküldeni sziveskednék. Kérésem megujitva maradtam

Cs.-Töttösön, (Baranyamegye), 1878. junius hó 13-án.

hálás tisztelője,
Fried Sándor.

Tekintetes ur!

Isten áldja önt meg a sósborszesz találmányáért, mióta használom, számban semmi fájdalmat sem érzek, fogaim és inyem szemlátomást javulnak, nőmnek pedig torokbaj ellen nyujtotta a legnagyobb segélyt! — Valódi övszer a háznál! —

Kérek 4 kis üveggel küldeni postai utánvét mellett, u. p. Csécse.

Fogadja őszinte tiszteletem nyilvánitását. 4617

Sz.-Gede, 1878. márczius 2.

kész szolgája,
Tornyos József.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Olasz társalgási nyelvtan

iskolai és magánhasználatra.

A Gaspey-Sauer tanmód szerint

a magyar nyelvhez alkalmazta

SOMOGYI EDE.

Ára füzve 2 forint.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utcza 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt, félévre .. .. 4 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. 6 frt, félévre .. .. 3 •.

27-dik szám. 1878. BUDAPEST, JULIUS 7. XXV. évfolyam.

SZŐNYI PÁL.

(1808—1878.)

A TANÜGY óriási lendületét, melyet az kivált az utóbbi évtizedben vett, semmi sem bizonyitja kézzel foghatóbban, mint a minden rendü és rangu ugynevezett „tanférfiak“ számának roppant felszaporodása. Ezerekre és ezerekre megy azok száma, kik a tanügygyel, hivatalosan vagy magánérdeklődésből, zajtalanul vagy több-kevesebb zajjal, foglalkoznak hazánkban. A tanárok és tanitók száma is tetemesen növekedett. Ezekhez járul egy sereg tanfelügyelő, iskola-széki s iskola-tanácsi tag, iskolalátogató-vizsgálati biztos, s mindennemü iskola-bizottság. Az iskola-ügy forog mindenkinek a száján; s többé-kevésbbé mindenki ért, vagy legalább hiszi, hogy ért ahhoz, a mi azelőtt csak keveseknek volt hivatalos, s még kevesebbeknek a kötelességen kivüli foglalkozása. Tankönyvek, vezérkönyvek és módszerek gomba-módra szaporodnak. S ámbár kétségtelen, hogy sok szónak sok az alja, és sok szemnek még több a polyvája: annyi bizonyos, hogy a közoktatásügy iránti általános érdeklődés gyümölcstelen még sem maradhat; s a tanügy érdekében az utolsó tiz év alatt csakugyan több történt, mint az előtt egy század alatt.

Husz-harmincz év előtt, a tanitással kötelességszerüen foglalkozó tanitókon és tanárokon kivül a „tanférfiakat“ a tiz ujjunkon felszámlálhattuk. A neveléssel és oktatással elméletileg, s különösen a módszertannal tudományosan, irodalmilag, alig foglalkozott valaki nálunk. Pedig irodalmunk, az európai renaissance kezdete óta mindig mutatott fel, igaz, hogy csak kivételesen, egyes neveket — minők Koménius János, Apáczai Csere János s mások — a kik a nevelés és oktatás-ügy egyetemes történetében, a külföldi nagyságok szinvonalán állva, maig is számot tesznek.

A mostanit közvetlenül megelőző korszak tanügyi szakférfiai közt egy sincs, a kinek a neve jobb hangzásu lett volna, mint a Szőnyi Pálé, a Tisza-fiuk nevelőjeé, az „Alaktan“ irójáé, s Pesten a legujabb időkig folyvást első rangu magán tanintézet tulajdonosáé. S midőn a napokban, munkás életét, 71 éves korában, a halál megszakitotta, annyiak tisztelete és rokonszenve által környezett ravatalára mi is méltónak tarthatjuk: rá tenni az elismerés szerény koszoruját, hogy hazánk ujabbkori mivelődéstörténetének egyik derék munkását, a jelesebb magyar paedagogusak egyikét megtiszteljük vele.

Mert a mikor a mindenki által ugy hitt, holott még nem épen koros „Szőnyi bácsi“ a magánnevelés terén kivivott elismerés után, a nyilvános közoktatás pályájára lépett, s itt irodalmilag az első, nagyobbszerü és módszeres magán-intézet alapitásán müködött: akkor még nem zsibongott a „tanférfiak“ vására, s az ügyszeretet csak keveseket vont a parlagon heverő tér művelésére; annál nagyobb az érdem, minél kevesebben osztoznak rajta.

Szőnyi Pál Debreczenben született

SZŐNYI PÁL.

1808-ban, s a debreczeni kollegiumot kitünően végezte, egész a seniorságig, a mi akkor nagy tekintély volt. Debreczen két hires tudósa, Fazekas és Diószegi, látva az ifjunak a természettudományok iránti hajlamát, magokhoz édesgették, pártolásuk alá vették, növénytani kirándulásaikra magokkal vitték, s önmivelésre buzditották. Fazekas rábeszélte, hogy igyekezzék a német nyelvet is elsajátitani, s tanácsára Szőnyi a Szepességre ment és egy évet töltött Lőcsén, Osterlamm ottani evang. lelkész házánál, ki őt Göthe, Schiller, Lessing s Wieland müveivel megismertette. Debreczenben, mint osztálytanitó, először vitte be a magyar tannyelvet.

Egy vizsgája alkalmával vonta magára Tisza Lajos figyelmét, ki őt mindjárt fiai nevelőjeül nézte ki s maga költségén küldötte ki, tovább képzés végett, külföldi egyetemekre. Berlinben töltött két tanév, s közben a szünidőkben, nyugati Európa, Franczia- s Angolország beutazása után, mialatt a természetrajz és a neveléstan voltak tanulmányozásának kiváló tárgyai, haza érkezvén, átvette a Tisza-fiuk (László, Kálmán és Lajos) nevelését, s azt tiz éven át (1838—1848) részint Geszten, részint Pesten, ritka szakértelemmel folytatta.

E korban irta, a szemléltető oktatási módszer következetes alkalmazásával, jeles müvét, az „Alaktan"-t, mely neki tudományos oktatási irodalmunkban diszes helyet biztosit, s melyért az akadémia is taggá választással tisztelte meg.

Befejezvén 1848-ban a Tisza-fiuk nevelését, az elismert jeles paedagogot b. Eötvös tanácsosul hivta meg az első magyar miniszterium oktatásügyi tárczájához. E tárczánál kezdette, mint fogalmazó, közpályáját növendéke Tisza Kálmán, a mai miniszterelnök is, mig László a csatatéren teljesitette kötelességét.

A forradalom leveretésével a szép remények tündérkerte is bezárult. Mindenki, mint a csiga, házába huzta vissza magát. Szőnyi is leszorittatott a közélet teréről. 1851-ben azonban megalapitotta magán nevelő- és tanintézetét, mely a Thun-rendszer akkori áramlata ellenében a nemzeties nevelés jogát igyekezett fentartani a középtanodában. Az elnyomatás és németesités e korszakában, mely az iskolára is kiterjedt, Szőnyi intézete a magyar főrangu és közép birtokos családok tagjainak volt gyülőhelye; ő a legjobb taneröket s első rangu tudományos tekintélyeket (mint Csengery, Gyulai, Gönczy) egyesitette maga körül. Intézetében a nemzeties szellem a tudományos iránynyal, az atyai szelidség a szigoru renddel és fegyelemmel párosult. Szőnyi mosolygó arczán a jóság és lelki nyugalom kinyomata ült mindig; s rend és tisztaság, csin és izlés jellemezte magát, intézetét, melyben 27 év alatt, 2200 ifjat nevelt hazájának. Feladatát nagyon megkönnyitette az, hogy özv. Majerffynét, szül. Weninger Ludmillát, a legjobb lánynövelde tulajdonosát nőül vevén, az intézetébe fölvett növendékeknek valódi anyát adott benne, e ritka miveltségü és nemes szivü nőben, ki neki is nemcsak hü és szerető élettársa, de növelői működésében is jobb keze volt s maradt: egészen 1876. decz. 4-ikén bekövetkezett haláláig. Elhunyta után Szőnyi bácsi is csak fele maradt önmagának.

A közbizalmon és tiszteleten kivül, mely közhasznu s áldásos müködésének természetes következése volt, a méltánylat számos jeleivel találkozott. A m. tud. akadémia már 1846-ban tagjává, — a dunamelléki egyházkerület tanügyi bizottságába, a később tanácsbirájául is választotta, a Természettudományi Társulatnak 10 évig viselte elnökségét; — ő felsége pedig a kir. tanácsosi czimmel ajándékozta meg.

Neje halála óta azonban nem volt a régi ember többé. A mult év végén a szivbaj komoly jelei mutatkoztak rajta. A tél folytán enyhült ugyan baja, de tavaszra annál nagyobb erővel tört ki. April elején ágyba esett; s a baja egyre sulyosbodott, mig junius 17-kén, rendkivül nagy szenvedésektől kimerülve, hunyt el. Koporsójára egykori növendékei, a Tisza-testvérek, tették az első koszorut; de országszerte százak és százak áldása s emléke kisérte sirjába az érdemes nevelőt!

—á—r

A latin népek dala.*

Irta *Alessandri Vazul.***

A latin nép dicső királynő
A föld nagy népei között;
Hord égi szikrát homlokán ő,
Ragyogva századok fölött.
És küldetése csak előre
Inditja büszkén lépteit;
A többi népek vezetője,
Nyomán, hol átmegy, fényt derit.

A latin népfaj hajadon láuy,
Igéző, kedves báj-alak;
Az idegenek őt meglátváu,
Hódolva térdet hajtanak.
Szép és vidám, mosolygó, tiszta,
Ege derült, a lég meleg;
A napban tükröződik vissza,
Smaragd tengerben fürdve meg.

A latin népnek jutott bőven
A földnek minden kincsiből,
S testvéri közt ő egyenlően
Mind azt örömmel osztja föl.
De borzasztóvá lesz haragja,
Midőn láncztördelő karát
Lesujtja durva zsarnok fajra
S becsületért vív nagy tusát.

S ha eljövend a végitélet,
S az Ur előtt fönn megjelen,
S az kérdi majd a latin népet:
„Mit tettél a földön te lenn?"
—„Uram" — szól ez önérzetében,
„Mig ott jártam földed felett, —
Világod bámuló szemében,
Én *téged* képviseltelek!"

Vulcanu József.

* Vulcanu József ur, a Kisfaludy-társaság külső tagja, a társaság junius havi gyülésében, némi bevezetéssel mutatta be e lendületes költemény sikerült fordítását. „A román irodalomnak, — mondá — ünnepe van": Franczia ország Montpellier városában 1869-ben keletkezett a „román nyelvek társulata", melynek czélja a régi Róma nyelvének leányait közös kapcsolatba füzni össze. Czéljai előmozditására évnegyedes szemlét ad ki, pályázatokat hirdet, s a jutalmakat három évenként, nagy ünnepélyességgel osztja ki. Az első dij-osztás 1875-ben, a második most, május utolsó felében történt. Nyolcz napig tartott a nagy gyülés, sok fénynyel s ünnepélyességgel. Képviselve volt rajta a franczia kormány, a hatóságok, a latin néptörzs számos irodalmi és tudományos társulata; a költészet, nyelvészet és történelem sok francziája, olasz, spanyol, portugall s román nyelvü mivelője. Az összegyült vendégek számát az ottani lapok 60,000-re teszik. A jutalomosztó bizottságban a latin faj minden nyelve képviselve volt; nyolczvan különféle pályázat döntetett el: költői, irodalmi, nyelvészeti, történelmi stb.

A pályázatok egyik legérdekesebbike volt a feladat: hymnuszt irni a latin faj összes népei számára, a hozzá tartozó nyelvek bármelyikén, de aztán a többire is leforditandót, zenére teendőt. A latin törzs valamennyi nyelvén, Európából s Amerikából, összesen 56 pályamü érkezett be; s a biráló bizottság a jutalmat egyhangulag Alessandri Vazul román lyrikus költőnek itélte oda. Az ekkép a latin faj költőjévé avatott román költő, hazájában s azonkivül, a legnagyobb ovácziókban részesült; költeménye a többi latin eredetü nyelvekre, azonkivül németre, lengyelre (ime magyarra is) lefor.littatott; Marchetti olasz zeneszerző sikerült dallamot irt reá stb.

A román költő e diadalának s az ez által földézett lelkesedésnek benyomása alatt a „román nyelvek társulata" elhatározá, hogy jövő évi ülését Bukurestben tartja. S az lesz még csak egyszer — a román irodalom ünnepe!

** Arczképét s életrajzát közöltük a „V. U." 1874. évi 31. számában.

Kárpáti képek.

I. A központi Tátra.

Alkonyat van.

Sötét fenyvesek, meredek, égre nyuló szirtek között, kristályvizü hegyi folyók fölött kanyarog el a vasut, keresztül surranva a hegyszorosokon, majd föltekergőzve valamely hegy tetejébe, mely alatt a falvak, városok ott lenn a völgyben ugy tünnek föl, mintha gyermekkéz rakta volna egy-egy csoportba játékházait, — majd ismét neki rohan fejjel valamely sziklafalnak egyenest, azt hiszszük, menten összezuzza magát rajta, s csak az utolsó pillanatban látjuk, hogy a sziklahegy keresztül van furva, s a tüszszögő vonat éles sziszegéssel buvik be a hegybe, hogy annak másik oldalán ismét eléfurja magát, mint valami óriási gyik, mely enyelgő játékot üz, elrejtőzik rengeteg sötétjébe, sziklalhasadékba, a föld alá, majd előbukkanva, kaczagva kaczérkodik a nappal valamely zabos hegy oldalán, hogy egy perez mulva ujra kezdje a buvósdit.

Szebb partiet turista messze földön nem talál, mint melyet a magyar államvasut északi vonala nyujt, mely a kassa-oderbergihez csatlakozva, Magyarország legszebb vidékén kanyarog keresztül.

Budapesttől egész Salgó-Tarjánig még a magyar síkon vagyunk. Itt ölelkezik a Petőfi „arany kalászszal ékes rónasága" a hegyvidékkel, mely innen kezdve egyre változatosabbá, romantikusabbá válik, mig végre egész tömkeleggé sürüsödik, emlékeztetve a Lapiták és Centaurusok harczára, kik hegyet halmoztak hegyre, hogy megostromolják az eget.

Azt hiszi az ember, soha nem bonyolódik már ki e hegylabyrintusból. Szerte szórt falvak, élénk, üde rétek, piros bogyófürtös bodza-cserjékkel himzett hegyoldalak váltogatják egymást tölgyes, bükkös, majd fenyves erdőrészletekkel, minden fordulónál más-más panorámát nyujtva a nézéssel betelni alig tudó szemnek, egyszer tágas lapályra nyujtva kilátást, a hol sürün képezik a lombos oázokat a ringó gabonatáblákból kiemelkedő falvak, városok, tornyok messzefénylő bádogtetőivel, — majd egy folyónak látjuk szeszélyes tekergését, melynek ezüst szalagján gerendákból rótt tutajok usznak, mind megannyi apró fejér vizi-bogárnak tünve föl innen a magasból, — aztán ismét félig leomlott várak sasfészkeit látjuk magasan, a hegykapuk ormán, mig végre erőt vesz rajtunk a hegyvidék és magába nyel, s nincs kilátás többé, legföljebb két lépés jobbra, ugyanannyi balra, mig ez is megszünik a verőfényes napvilággal együtt, mikor a vonat valamely alagutba befurakodik.

Órákig haladunk szük, vadregényes völgyben, csillogó viz partján, magas hegyek között. Egyszerre egy kanyarodónál tágulni kezd előttünk a határ. Jobbra balra szakad mellettünk a hegység, s egyre hátrább vonul, s széles, tágas rónaságon találjuk magunkat, mely messze kilátást enged egész a szegélyző hegyekig. Hegyek-e vagy felhők?

Liptó szélén, a Szepesség határánál vagyunk. A nyugvóra hajló nap fényénél mind élesebb, tömörebb alakot nyer a láthatár szegélye. Meggyőződünk, hogy a mit hajlandók lettünk volna felhőnek vélni, csakugyan hegység. Jobbra a

távolban Magyarország legmagasabb erdőhegye, Mátyás király nagyhirü vadászatainak szinhelye, a Királyhegy, rengeteg kinyulványaival, sőhajos erdőivel. Balra messze-messze egy csodálatos hegykupot látunk kiemelkedni a többiből, egy megdült tetejü sajátságos hegyet, mely mind nagyságára, mind alakjára uralkodni látszik társai fölött. Ez a Kriván, már a központi Kárpát nyugati főbástyája. Maga a tömb távolabb mögötte eltörpül, a fellegekkel olvad össze s ugy tetszik, az egész csoportban a Kriván a legmagasabb.

De a látkép egyre változik, a mint tovább haladunk a rónán. Olyan az, mintha az előttünk álló hegytömeg forogna tengelyén, mindig uj meg uj alakot mutatva.

„Poprad-Felka!" kiáltja a vonatvezető, s mi kiszállunk a vasuti kocsiból.

Szemtől szemben előttünk a központi Tátra, mely áll büszkén, mozdulatlanul, fenséges nyugalommal és óriási méreteivel, mint valami „kiállitási tárgy", mely fölött szemlét tartanak, s tudja, hogy ő azt megérdemli.

Ah, ez igazán magasztos látvány! Sokszor csodálkoztam, hogy Helvéczia hótakart tetőinek lakói mily elragadtatással tudják szemlélni e roppant gránittömeget. Hisz az Alpesek nagyobbak, változatosabbak, szebbek, — egész világ rájok mutat, ha magasztalni akarja a természet csodaszépségeit. Mi hát az, a mi ez embereket annyira megragadja a Kárpátok láttára, mintha nem is láttak volna az előtt hegyet?

— Egyszerü a magyarázat, — viszonzá egy svájczi, a kihez e kérdést intéztem. Az Alpesek szépsége egészen másnemü, mint a Kárpátoké. Ott föltmegyünk egy magas hegyre s átadjuk magunkat a természet imádatának. Szemünk körül tekint s köröskörül mindenütt látunk hegyeket, egyenkint épen olyanokat, a minőn állunk, tengerszemeket, sötét szakadékokat, völgyeket. De láthatárunkat elzárják magok a hegyek. Soha sem birjuk megkapni a kellő távlatot, mindig nagyon is közel vagyunk ahhoz a mit látunk. Az Alpeseket csak részletekben élvezhetjük. Itt egyszerre az egész Tátrát kapom. Ez az, a mi az önök Kárpátját az egész világon páratlanná teszi. Az ellentét hiányzik nálunk: egy ily széles, tágas róna, melynek szélén egyszerre szökel föl az égnek az impozans hegység. Lássa ez a sikság olyan itt, mint egy óriás tálcza, melyen önök a földkerekség legcsodálatosabb hegycsoportját tálalják, mint valami fantastikus rengeteg nagy tortát. Végig tekinthetek az egészen egyetlen pillantással, a mint itt előttem áll.

Igaza van. Valóban megdöbbentő a hatás, kivált ha az ember az átelleni gömöri hegyekből érkezve egyszerre kibontakozik a kilátást elreketsző sürü erdőből, egy kanyarodásnál hirtelen szemtől szemben maga előtt látja az óriási hegytömböt a szelid, kalászos róna végében, szédületes magasságra nyulni fejér ormaival, melyek a távolból a mesebeli üveghegyekre emlékeztetnek, mintha csakugyan áttetsző üvegcsucsokban végződnének az alól fekete, aztán sötét, majd világos zöld, szürke, végül kékes roppant szirttömegek. A meddig a hegység feketének látszik, addig terjed a fenyő erdő. Csaknem egészen egyenes vonal, mintha kimérték volna, választja el az élénkebb zöld törpe és gyalog fenyő birodalmától, mely a hegység derekán öv gyanánt gyürüzik el, mig feljebb a szürke szin a tenyészet enyészetét mutatja. Ott már csak sziklavirág, havasi gyopár, zuzmó és moha terem, mig végre megszünik az is, s marad a kopár szikla, szürkén, szakadékaiból kifehérlő örök életü hóval.

Hányszor elmerengtem e hegység alatt, fogékony, gyermeki lélekkel! Láttam minden alakjában, az év és a nap mindenik szakában, s nem tudnám megmondani, melyik tett rám nagyobb hatást. Maradandó volt valamennyi s bármi vidékre vetett a sors, mindig emlékemben maradt a benyomás, melyet magammal a Kárpátok alól hoztam el, mint egy soha el nem halványuló fotografiát, melyet élénk szinekben lát lelki szemem a tér- és időbeli távolság daczára is.

Láttam esthajnalkor, mikor a mögötte lenyugvó nap óriási külökként terjeszti ki sugarait, elboritva a fél láthatárt. Egy óriási aureola volt az, melynek izzó fényében sötéten emelkedett elő a czikkczakkos hegytömb árnyékos oldala. Az áradó dicsfény néha ragyogó fejér, majd arany-sárga, vagy láng-vörös szint öltött s a hegység éles körvonalai mintha izzottak volna, mig a csucsok tetején oltártüzek fénye látszott égni. Majd ismét átlátszó szelid rózsaszin párában uszott az egész hegység, mintha valami rejtett bengáli tüz világitotta volna meg.

Láttam tiszta télidőn, a mi higabbá, átlátszóbbá teszi a levegőt. Ilyenkor a Kárpát oly közelnek látszott, hogy nehány percz alatt elérhetni hittem, pedig félnapi járó föld az onnan. A máskor csak a csucsokat fedő hólepel végig borult az egész hegységen, redőzetlen, vakitó fehéren, mint a római toga candida. Nem látszottak ekkor a hegység oldalán a vegetacziót jelző határvonalak; egyszinü, impozans ruházban volt a Kárpát, még a sötét fenyves is elveszett a hótakaró alatt. Ekkor volt a Tátra igazán tündérmesebeli üveghegy.

Aztán láttam, mikor fellegek vonultak el homlokán, mint valami komor gondolatok. A felhő kikél egy-egy elrejtett töbörből, mint csak a lehellet, — csak egy tenyérnyi folt még, de lassan-lassan terjedni kezd, csavarog ide-oda, mintha lelke volna, — foszlányokra szakad, majd sürü párává tömörül és végig foly a hegység szakadékain, mig be nem födte a hegység oldalát. Ilyenkor olyan, mint egy szinpadi függöny. A szél meg-megtépi, föllebbenti itt-ott, s mindig más-más részletet mutat az eltakart képből. A ködfátyolképek e játéka néha napokig tart, midőn aztán egyszerre az egész fellegtakaró el kezd alólról fölfelé emelkedni, lassan-lassan tüntetve föl a csendesen előmerülő Tátrát, föl egész a csucsokig, a hol még egy ideig megül a felhő, mintha nehezére esnék a válás, de aztán elszakad s szép csendesen elszáll, messze messze, hogy üditő, áldott eső képében szálljon meg valahol az alföldi buzaföldeken. A magyar Kárpát küldte a magyar Alföldnek.

És láttam, mikor a Kárpát haragudott. Ah, ez szörnyü harag. Bömböl, mint a földrengés s dörgéstől kisért lángpallosok hasogatják a fekete felhőket körötte. A szél zugása messze elhallatszik, a mint összetörik a kemény szirthegyeken, melyek fölzugnak, mint egy kolosszális orgona.

És láttam végre szelid holdvilágnál, csendes nyári éjen, a mikor ezüst palástot öltött taggjaira és maga is elmerengeni látszott a rajta föl-föllobbanó pásztortüzeken, a nyirhéjból csavart kürt vagy jávorfurulya hangján, s a zergék csoportján, melyek ilyenkor vonulnak falkástól az öröktől fogva csergő, zuhogó források fodros, hűs vizéhez.

Ah, ezt valami nagy költőnek kellett volna látnia, nagy költőnek a három bércz honából, a kinek érzéke van, s egyaránt imádja a természetet és a hazáját, — olyannak, a kinek lelke lángra gyulva isten e hatalmas oltára előtt, festeni tudna tollal s szeme elé tudná varázsolni másoknak is, a mit látott.

Idegenek jönnek, mennek, ámulva állanak meg a magasztos látvány előtt, melyet a Kárpát tár eléjök, — aztán megirják, hány négyszögmérföld területet takar e gránittömb, melyik pontja mily magasan esik a tenger szine fölött, s irnak könyvet, könyvtárt, teremtenek egész Kárpát-irodalmat — idegen nyelveken.

A tudomány nagy hasznot von e följegyzésekből, — de a kedély az szomjan eped el mellettök, nem találja bennök a mit várt, a mi kielégitené. Erre csak nagy költő volna képes, költő, a ki magyar s a kinek eszébe jutna, hogy a természet ez oltára határköve az ő hazájának.

Talán azért oly nehéz bele fogni a magyar irónak, hogy legalább levázolja a Kárpátokat. Idegennek könnyü, — mert a mit leir, nem az övé. A magyar költő érzelemvilágát agyonnyomja a Kárpát, jól esik éreznie magán az „Alpesnyomást," s nem igyekszik töle szabadulni azzal, hogy leirja.

Ezért nincs még egy kezdetleges „kárpáti kalauzunk" sem magyar nyelven, s ezért kezd kárpáti irodalmunk is csak azóta lenni, mióta a lelkes „Magyarországi Kárpát-egylet" kiadja évkönyveit, s ezért van, hogy a külföld jobban ismeri a mi Tátránkat, mint mi magunk.

E szerény sorok nem fogják pótolni a nagy hiányt. Egyszerü tárczák sorozata lesz ez, mely mégis hozzájárulhat talán, hogy illetékesebbek figyelmét felköltse hazánk e nagy kincse iránt, kik méltó müvet adjanak róla a nemzet kezébe.

És most szives olvasó, ha nincs ellenedre, temetkezzünk egy időre a hegyekbe, s tegyük meg a kirándulásokat, melyek kedveért a szenvedélyes turista örömmel teszi ki magát nemcsak fáradságnak, de életveszélynek is, s melyeket te ime megtehetsz — karos székben ülve.

A jó hadvezér azonban, mielőtt ily nagy utra indul, először is főhadiszállást választ. Tegyünk tehát mi is ugy, mint a jó hadvezér, s üssük fel főhadiszállásunkat — a két Tátrafüreden.

Törs Kálmán.

A berlini kongresszusból.

A berlini kongresszusból ujabban ismét két jellemző képet mutathatunk be. Egyik az öreg Gorcsakoff hg. megjelenését ábrázolja. Az agg diplomatát már jóval a kongresszus megnyitja előtt haldokló betegnek tartották, s nem tagadható, hogy örültek is a hirnek, mert általában elterjedt vélemény volt, hogy Suvaloff gróffal, a békepárt e kitünő tagjával, sokkal könnyebb lett volna az alkudozás, mint a vén Gorcsakoffal. De az öreget az a tudat, hogy most a kongresszuson Kelet-Európa sorsa talán hosszu időkre el lesz döntve, meggyógyitotta. Kötelességérzete erősebb volt betegségénél. Gyalog-hintón viteti föl magát a Radziwill-palota lépcsőjén, hol a kongresszus üléseit tartja, de minden fontosabb ülésen megjelenik, s tevékeny részt vesz a tárgyalásokban. Ki tudja, mily más alakot öltöttek volna az események, ha a végzet ezt nem engedi meg neki?

Képünk azt a jelenetet ábrázolja, midőn az orosz kanczellár még gyalog-hintójából nyujtja kezét üdvözletre hires német kollegájának, ki ez alkalommal a házigazda szerepét is gyakorolja, s ezért a bejáratnál fogadja vendégeit. Beaconsfield egyik török követtel már előre haladt s hátul Salisbury külügyminiszter jő a hatalmas testület egy másik tagjával.

Pár percz mulva egészen megváltozik a kép. A lépcsőn át már fölérték az előszobába. Gorcsakoff nem beteg ember többé, agg korához képest elég szilárdan áll, támpálczája oldalt távol tőle van elhelyezve a fényesen butorzott terem egyik karos széke mellett, s maga élénk beszélgetésben van az angol miniszterelnökkel s Mehemet Alival, a hires török hadvezérrel. Gorcsakoff találkozása Beaconsfielddal igen érdekes volt. A londoni társadalmi körökből már volt ismeretsége a két államférfiunak 1825-ből, mikor Gorcsakoff herczeg mint nagykövetségi titkár működött Londonban Lieven herczeg keze alatt,

TÁTRA-FÜRED.

Beaconsfield lord pedig, akkor még Disraeli, némi nevet szerzett magának „Vivian Grey“ regényével. A fiatal regényiró talált magának alkalmat összejönni az igen csinos herczeggel, ki akkor még nyilván nehezen gondolta volna, hogy az igénytelen ifju 52 esztendő mulva mint Anglia első kongresszusi meghatalmazottja fog vele szemben megjelenni, hogy ketten mint Európa két legelterjedtebb hatalmának miniszterei folytassanak alkudozást a világ sorsa, az európai béke és háboru kérdése felett, akkor, mikor már az egyik csak olyan „csinos“ legény mint a másik, hogy — ötvenhárom év előtti találkára emlékezzenek vissza.

Képünk a török megbizottal tünteti föl a két államférfit. Talán épen a legkényesebb kérdések egyike felett alkusznak meg most előre barátságosan. Kétségkivül sokan szeretnék tudni, mit beszélnek, pedig nem lehetetlen, hogy ha hallanák is, nem sokat okulnának belőle, hiszen Gorcsakoff elég vén róka, (a nép Reinecke uram hőstettei óta e névvel tiszteli meg a diplomatákat) s jól ismeri Talleyrand mondását, hogy a „nyelv arra való, hogy vele gondolatainkat elrejtsük“. A kongresszus tanácskozásainak eredménye különben nehány nap mulva teljesen már tudva lesz s nem lehetetlen, hogy a geographoknak Kelet-Európáról uj térképet kell csináltatniok.

Fekete Oroszországban.

Elbeszélés.

„Ni, hisz ez Musgrave! *ce cher Arthur!* kedves barátom, önt most is Spanyolországban hittem. Minő szél, minő szerencsés szél fujta ide Oroszországba?“

Ily szavak ütődtek füleimbe, mi alatt egy kesztyüs kéz ragadá meg karomat, a mint a minszki vasuti indóház tornáczán keresztül akartam menni. Megfordultam és a Vaszili Demeter arcza mosolygott elömbe; ezzel az oroszszal ez előtt

UJ TÁTRA-FÜRED.

A BERLINI KONGRESSZUSBÓL.

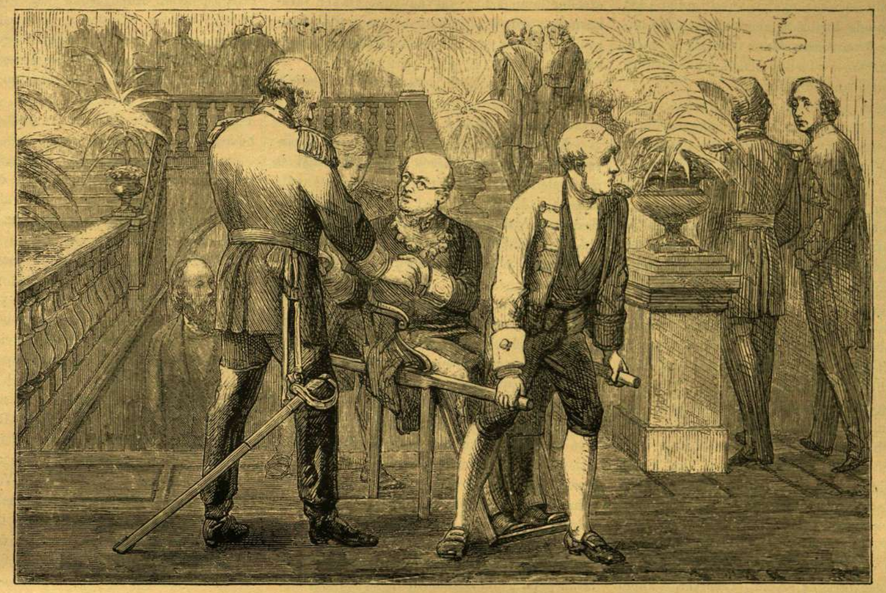

GORCSAKOFF HERCZEG MEGÉRKEZÉSE A KONGRESSZUS TERMÉBE.

A KONGRESSZUS-PALOTA ELŐSZOBÁJÁBAN.

három évvel ismerkedtem volt meg Pétervárott, Párisban és más egyebütt, hol diplomaták és vándor madarak szoktak összegyülekezni. Ez a szép szakálu és sima nyelvü Vaszili mind a két osztályhoz oda tartozott, mert mikor előbb láttam a czár fővárosában, tanár volt az egyetemen, Párisban az orosz követség alsóbb rendü hivatalnoka, Madridban pedig gavallér.

Az igazat megvallva, Vaszili Demetert nem nagyon kedveltem, noha félig-meddig szégyeltem előitéletességemet, mert Vaszili tán nagyon is barátságos, müvelt, nyájas ember volt és egyike azoknak a szeretetreméltó egyéniségeknek, kik kecsteljesen végrehajtott egy vagy más apró szolgálataikkal mindig rohammal nyerik ki jóvéleményünket. Vaszili egy párszor szives volt irányomban, mikor még nyers ficzkó és a kontinensen tapasztalatlan voltam; jóságát azzal fizettem vissza, hogy pártját fogtam, mikor mások, az ő háta megett, némi határozatlan modorban roszul vélekedtek róla; mert nem volt népszerü ember. Elég az hozzá, Vaszili most itt vala s én örültem, hogy láthattam.

„Hogy ne feledjem!“ igy rugtatott neki régi ismerősöm, karját az enyimbe akasztva. „Szerencséltethetem-e önt, vagy nem? Igaz-e, hogy nőül veszi a szép Mária kisasszonyt, gróf Orloff Konstantin leányát, azt a fiatal kisasszonyt, a ki mikor Madridban voltam, minden szivet megsebzett?“

Igaz volt, jegyben jártam Orloff Marival; sőt épen atyja kastélya felé valék utban, hol, közös megégyezésünk szerint, Pétervárott angol és orosz-görög szertartás szerint végrehajtandó esküvőnkig, szándokoztam időzni mint vendég. Eljegyzésünk következő módon jött létre. Én Musgrave Arthur, mint madridi követségünk mellett attaché, sokszor voltam az orosz követ leánya társaságában, s megtanultam őt szeretni és viszont szerencsés valék megnyerni szerelmét. Hanem a gróffal gyült volt meg a bajom, a kinek eleinte teljességgel nem tetszett ez a viszony. Az orosz — e legfiatalabb nemzet — arisztokráciája oly dölyfös és követelő, mint a legkékvérübb spanyol; e kivül minden muszka nemes meg van győződve arról, hogy az angol — mint Napoleon mondta volt — csak amolyan boltos nemzet, mely nem illik az ő felsőbb osztályaikhoz. Azonban szerencsémre örököse voltam egy fi-ágra lekötött birtoknak; a birtok magában nem nagy, de jövedelme a kontinensi szemekben tekintélyesnek látszott; ezen kivül meg tudtam győzni a grófot arról, hogy tengerparton lakó őseim már akkor raboltak marhákat a skótoktól és vezettek ellenséges beütéseket, mikor az ő dédapjai hihetőleg még ki nem keresztelkedett tatárok voltak; mert csodálatosképen, az orosz nagy családok, georgiaiak, tatárok, németek, svédek, szóval minden egyebek, csak oroszok nem.

Most már minden szerencsésen el volt intézve, és én, mint mondám, utban voltam leendő ipam falusi kastélyába az ostaschoi kerület tavas vidékén, Iver közelében, a felső Volga mellékén levő nyári mulatóhelyére. A gróf birtokai főleg ebben a környékben feküdtek, őt magát pedig nem rég nevezték ki e tartomány kormányzójává; mert a czár birodalmában ily rögtöni áthelyezések egy szolgálati ágból másba, nagyon mindennapiak.

„De önt Vaszili ur minő véletlen hozta ide?“ kérdém, miután kezet szoritánk. „Csak a minap hallám, hogy ön Rómában van.“

„Ma itt, holnap amott“, felelé Vaszili könnyedén, „közelebbről Ázsiában voltam, holnap Vilnában leszek, a jövő héten pedig Pétervárott. Oly gazdát szolgálok, a kinek messze vidékeken van dolga.“

„Ön a császárt érti?“ kérdém, és az orosz kedélyesen titokzatos tekintettel hajtotta meg fejét. E perczben jött hozzám nagy aláztossággal a vasuti kapus, megmondani, hogy attól tart, excellentiámnak hat órát vagy többet is kell várakoznom a vonatra. Csapatokat szállitottak Lengyelországba, a mi a vasuti közlekedést megzavarta.

„Nemes goszpodin, a császár parancsolatja,“ tevé hozzá mentegetődző vállvonitással, látva arczomon a boszuságot.

Ekkor Demeter belevágott. A lengyel határszéli csapatöszpontositások az ő vonatját is megkésleltették. Neki is nehány órát kell töltenie Minskben. Ebédet rendelt a szomszédos „Fekete Sas“-ban. A vendéglős jó ismerőse, meglehetős ebédet fog adni. Leszek-e oly könnyörületes, hogy részt vegyek, különben magányos ebédjében?

Vaszili jó ebédet adott; és szivarunk s fekete kávénk mellett hosszasan időztünk, fecsegve más jelenetekről és a régi jó időkről. Végre jelentették, hogy a vilnai vonat már látszik.

„Most jut eszembe,“ monda gazdám, szokott gondtalan modorában, „a gróf kastélyába utaztában, ön átmegy Sztaritzán, — ugy van!“ tevé hozzá, egy tekintetet vetve az asztalon mellettem kitárt térképre; „persze hogy átmegy, és lovakat is változtat. Szeretném, ha terhére nem volna, hogy ön adjon át tőlem egy izenetet a helység papjának — Petrovich János pópának.“

„Örömest megteszem“, felelém; „de ne feledje, hogy én csak darabolom az orosz nyelvet, a pópa pedig, sejtem, nem tud francziául.“

Vaszili nevetve biztositott, hogy az egész izenet csak nehány egyszerü szó, s javaslá, hogy irjam le irónnal, az ő felmondása után, egy szeletke papirra, melyet előmbe tolt. Ezek valának az izenet szavai. „Az ön fia („a mi papjaink, tudja, szintugy megházasodnak mint a világiak“, szurá közbe Demeter) beteg volt, de vigasztalódjék. Most már jól van, s ha gyorsan működik, a Fanagia áldása mellett, sikert fog aratni. Küldi szeretetét, tiszteletét, üdvözletét.“

„Láttam a pópa fiát“, magyarázá Demeter, „a napokban Odesszában. Az ifju Cyril gabna- és széna-kereskedő, igyekező és üzér szellemü egy ficzkó, azonban oly becsületes mint a napfény. Némi lázból volt lábbadozó félben, de remélte, hogy erszényét megtölti, ha megvásárol minden . . . ah! imhol, a mozdony fütyöl, igy hát sietnünk kell! Kedves Arthur, ugy-e átadja izenetem, nemde, s megvidámitja egy derék öreg ember szivét?“

Csak Vaszilitől megválásom után ötlött elmémbe s kezdtem csodálkozni, miért biz meg engem ily izenettel? Sokkal egyszerübb lett volna, s minden bizonnyal gyorsabb is, posta utján közlekednie János pópával. Azonban ezek a falusi papok nagyon tudatlanok, s hihetőleg a pópa szemei nem szokták meg a kézirat kibetüzését. Minden esetre, föltettem magamban, hogy eljárok megbizatásomban.

„János pópa, angol lord?“ monda a sztaritzai vendéglős, akadozva, mikor vezetőt kértem, a ki megmutassa az utat a paplakhoz, mig lassu postakocsisom, az Oroszországban minden munkatételnél szokásos kelletlenséggel, kifogá a fáradt lovakat.

„Minden bizonnyal“, mondék, észrevéve a vendéglős zavarát.

„Beteg-e a tiszteletes, vagy mi különös van abban, hogy egy utazó utána tudakozódik?“

A vendéglős alázatosan meghajtotta magát.

„Nemes goszpodin, ön a pópát jó egészségben fogja találni,“ monda czukrozott hangnyomattal. „Amott a paplak, fehér tűzfalával.“

„Ugy hát vezető nélkül is megtalálom“, mondék nevetve, s legott átmentem az utczán a kert kapujához. A paplak csinos kis házikó volt, fehér falakkal, kisded kertje tele egyszerü veteményekkel és keményebb természetü virágokkal, a szent galambok nyájason turbékoltak vörös ereszü fedelén. Kopogásomra egy visszataszitó külsejü kamasz nyitotta meg az ajtót, tetőtől talpig megnézett, mintha gyanus egyénnek tartana, és egy kis szóváltás után bevezetett, a mit én néhány darab könyv és a falon függő sok szent képről a tiszteletes tanuló szobájának képzeltem. Eltelt tiz percz, s csak azután jött be a ház gazdája, János pópa.

„Megbocsásson, nemes uraság, hogy várakoztattam“, monda a pap magát oly mélyen meghajtva, mintha püspöke előtt állott volna. „Azt mondják, hogy hirt hoz, az én kedves fiamról?“

Nem mondhatom, hogy ő tisztelendősége valami kellemes benyomással lett volna rám; János pópa köpczös vén ember volt, akkora hó-fehér szakállal, hogy egy remetének is becsületére vált volna; hosszu fehér fürtei fekete bársony kerek sipkája alól leloghtak; kopott reverendája tele tobák-pecsétekkel, setétkék szemüvege megől félig hunyt éles szemei némi macskaszerü leskődéssel vizsgáltak engemet. Rekedtes és mégis édeskés hangja karczolta füleimet, ámbár felülmulhatlan nyájas udvariassággal fogadott. Kétszer mondám el egymásután a Vaszili izenetének lényegét az odesszai gabnakereskedőre vonatkozólag, és az öreg kérésére kétszer kelle elbeszélnem Demeterrel, — mint ő nevezé — „kegyes és nemes pártfogójával“ találkozásom részleteit, azután a pópa kezébe adtam azt a papirszeletet, melyre irónnal följegyeztem volt az izenetet. A tiszteletes frisitővel kinált, de én nem fogadtam el s azzal elváltam tőle. A paplakból kimenet, némi suttogó beszélgetést s azután gunyos halk nevetést véltem hallani.

„Nagyban csalódom,“ mondám magamban, a mint kocsimba felülék s a postakocsisnak jelt adtam az indulásra, „ha János pópa, az a „derék öreg ember“ mint Vaszili nevezé, nem a legkitanultabb, szurtosabb semmiházi egész Oroszországban.“ Azután gondolataim Marira és a jövőre fordultak, átalakultak rózsaszin álmokká, melyekbe elmélyedtem, s csak is arra ébredtem föl, hogy kocsisom nagyon szokatlanul lagymatagul hajt, mert ha az oroszok lassan dolgoznak is, de legalább gyorsan hajtanak.

„Gyerünk, gyerünk, te ficzkó!“ mondék jó kedélylyel: „három ilyen lónak, meg egy könnyü kibitkának még sem kéne ilyen csigalépésben haladni!“

Mig beszéltem, távolról lódobogást hallék, vascsörömpöléssel vegyülve. Épen egy homokos utban valánk azon magas fenyő erdők egyikén keresztül, melyeknek a közbe-közbe kirivó fehér fövénynyel ellentétes setét homályukról nevezték el „Fekete Oroszországnak“ a régi Muszkaország e központi tartományait. Az utánunk ügető lovasok csakhamar utolértek, kardjuk oldalukhoz és kengyelökhez csapódott, lovaik tajtékzottak — mindössze huszonötön lehettek. Hosszu láncsájuk és barbár fölszereltségökről nagyobb részöket kozákoknak ismertem; de mások zsandár egyenruhában voltak és közöttük legalább három tiszt volt.

„Hó! megállj, mikor mondom!“ kiáltá egyik, a ki parancsnoknak látszott; és kocsisom abban a perczben engedelmeskedett.

„Fogjátok meg ezt az idegent!“ hangzik a második parancs; és engem villámgyorsan megragadott a lováról leszállott két katona.

„Ha ellentállasz, lövök!“ morgá egy kozák káplár, pisztolya csövét bal halántékomhoz nyomva, mig katonái nagy ügyesen összeláncolák két kezemet. Ekkor lerázván a meglepetés zsibbadtságát, megszólaltam. „Itt, mondám, nyilván tévedés van, személyemet máséval zavarják

össze. Ha szivesek lesznek megnézni utlevelemet kabátom oldalzsebéből, megbizonyosodnak felőle, hogy én Musgrave Arthur vagyok a britt diplomatia szolgálatában, jelenleg ő britt felsége madridi követségénél mint másod attaché alkalmazva.

„Fogoly, ön az igazságszolgáltatást akarja kijátszani!“ monda a parancsnok kemény hangon, francziául; s valóban, a szattyánbőr tok, mikor kinyitották, üres vala. Utlevelem és papirjaim, előttem megfejthetlen módon, eltüntek. Mig meglepetve bámultam, üldözőim hangos kaczajra fakadtak, s megjegyzéseket tevének szemtelenségemre.

„Vigyétek el az állitólagos angolt!“ parancsolá az ezredes; és engem visszanyomtak a kocsiba, mellém kétfelől két katona ült, s Torjok városába vittek, hol a börtönbe szállitottak.

Még ma sem szeretek rá gondolni, mi mindenen mentem keresztül azon nyomoruságos három hét alatt, melyet a torjoki börtönben töltöttem. Nem azért, hogy czellám szük, ágyam szurtos, kosztom rosz volt. Hisz ifju és erőteljes voltam, mindezt kiállhattam. Hanem az örökös vizsgálatok, fakgatások majdnem őrültté tettek; most polgári, majd katonai hatóságok vettek elé, egyikök sem akart hallgatni a tiszta igazságra, hanem mindnyája vallomást szeretett volna csikarni belőlem; most fenyegettek, majd azzal kecsegtettek, hogy ha őszintén bevallok mindent a czár kegyelmébe ajánlanak és büntetésem enyhébb lesz. Ijesztettek, durváskodtak velem, majd érvelni, rábeszélni próbáltak, édesgettek; de soha semmivel sem vádoltak. Ha azt kérdeztem: mit vétthettem? nevettek. Ha arra kértem, irjanak az angol követséghez, kérésemet szemtelen tréfának vették. Mikor gedig Orloff grófot, a tartomány kormányzóját ugy emlitettem, mint leendő ipamat, azt hittem, hogy a vizsgáló biró nekem ugrik s torkon ragad, oly dühbe jött.

„Csak kenyeret és vizet a megátalkodottnak!“ hallám őt orditani a börtönőrhöz, kimentében. Azt hittem, meg kell őrülnöm, és Szibériát mint megszabadulásomat üdvözöltem volna.

Végre elátalkodtam, s kinzó kérdéseikre semmit sem feleltem. Csaknem kétkedni kezdettem saját azonosságomban. Lehetlen, hogy én Musgrave Arthur legyek, ez orosz börtön lakója, a kit naponként fakgatnak, hogy vallja be bünrészességét valami egyházat és államot felforgató szörnyü merényletben. Kancsukázzanak, akaszszanak fel, számüzzenek! mint kedvök tartja; ugy éreztem, hogy egy rakás őrült között csak nekem van helyén az eszem.

„Itt van a nyomorult, kegyelmes uram“, szólt egyszer egy hang, a mint czellám ajtaját felnyiták, a kőpadlózaton hangzó kard-csörgés és sarkantyu-pengés közben, a mi valamely főrangu egyéniség megérkeztét jelölé; „imhol a gonosztevő, kormányzó ur!“

Föltekinték. Ott állott a csoportozat élén a szóban forgó „kegyelmes ur“ gazdag egyenruhában, melle rendjelekről csillogott. Kölcsönösen egymásra ismertünk.

„Orloff gróf!“ „Mit! Musgrave Arthur, édes fiam, mily borzasztó tévedés?“

És a vizsgáló birónak, a börtönőrnek, s a többieknek nagy botránkazására, a tartomány kormányzója a setét padlózaton hozzám sietett, hogy kezet szoritson velem, és ellenszegülést vagy késedelmet nem türő hangon, megrendelje, hogy láczaimat tüstént levegyék rólam.

„Szegény fiam, mennyit kelle szenvednedl,“ monda a gróf elérzékenyülve, mikor látta, mily sáppadt és megsoványkodott vagyok. Ezután a fölfejtés következett, melynek veleje ez: egy szélesen elterjedt szocialista összeskűvés létezett, melyet szerencsére kellő időben fölfedeztek és a melynek főmozgatója épen az én ismerősöm, Vaszili volt, a ki nyilván macska-köröm gyanánt használt fel engem, mikor arra birt, hogy izenetét átadjam a pópának, mi közben angol utlevelemet és papirjaimat elcsente, valószinüleg azzal a szándokkal, hogy a legrosszabb esetben, nevem alatt elmenekülhessen.

„Hát János pópa és a fia?“ kérdém megütközve.

„Az igazi János pópát, egy nagy vén kópét“, válaszolt a gróf mosolygva, „épen Sztaritzába érkezésed elő ti napon fogták el, és te házát a rendőrség hatalmában találtad. Az a fehér szakálu egyén, kinek az izenetet megvitted, nem más volt, mint a császári zsandárság őrnagya Bulow, papi reverendába burkolva; az izenet maga nagy mesterséggel volt összeállitva azon titkos irás betüiből, a melynek kulcsát egy áruló juttattá kezünkhöz, s ha katonásan nem örködünk, a Iverben állomásozó lengyel ezred lázadását és ötven helységben a parasztság fölkelését idézte volna elő. Igy azonban minden biztos, s egy távirat csak imint értesitett, hogy magát Vaszilit is elfogták a határszélen. Ha valaki megérdemelte Szibériát . . . . . de te Arthur szabad vagy. Jer velem, és Mari meg én azon leszünk, hogy elfeledtessük szenvedéseidet.“

Megházasodtam, s több év óta boldogul élek; de nem hiszem, hogy a Vaszili Demeter baljóslatu arczát láthassa valaki az Urálon innen.

Angolból. *Belényesi Gábor.*

Tudósok mulató estéje.

A londoni Királyi Társaság (akademia) elnökei a társaság tagjai és válogatott körbeli vendégek számára évenként több estét rendeznek, melyek főérdekét az képezi, hogy a tudományok kiválóságai népszerü előadásokat tartanak. Ez esték egyike azonban semmiféle ünnepies szinezettel sem bir. Tudományos mulató est ez. Mult május havában ilyen est folyt le; természetes, hogy a telefon képezte a beszédek fő tárgyát, és a bemutatott kisérletek kizáróan Bell szép találmányával voltak kapcsolatosak. Ugyan még csak alig tiz hónapja, hogy Preece tanár az épen oly csudás mint egyszerü müszert Európának bemutatta, és a telefon már is ezerféle módosulásokon ment át. A „Telephone Company“, mely Bell tanár szabadalmát Londonban érvényesiti, különböző telefon-készülékeket állitott ki ez alkalommal. Egyike telefon-orgona volt; egy mellék teremben szóló orgona hangjai az olyak által is hallhatók voltak, kik több méternyire álltak az asztalon álló telefon-készüléktől, mely az orgona hangjait hallatta.

A telefoniának nagyon szellemes alkalmazását tette személlhetővé Henry *Edmond* (az ifjabb) az által, hogy a hangrezgések változásait világló alakokkal állitotta elő. Bizonyos gázokkal telt csövek, melyekbe a villamszikrát lehet becsaptatni, fonograffal hozatnak kapcsolatba, és ezek a fényvonalakkal közölt hangok csudás látványát nyujtják. Az ugynevezett zenei hangok a gázzal töltött csövek egyenletes keringésével szabályos alakokat idéznek elő. Két hang, melyek egyike a másiknak felhangja, tisztán két egymás fölé helyzett alakot mutat. Az egyik azonban fényesebb s tisztább a másiknál. A világló hangalakok legfényesebb részei azok, melyek a két hang rezgéseivel egybevágnak. Két hang disharmoniája megbontja a kép egyarányosságát, összezilált fénycsomót okoz, melyből szikrák szórodnak. Igen nevezetes a mondott szó hatása. Képe sugárzó csillagot tüntet föl, melynek sugarainak száma folytonosan nagy sebességgel változik. Az emberi hang hangszinezetének változásait a világló hangalakok változásaiban föl lehetett ismerni.

Tisley s társa a Seyben Taylor által szerkesztett *foneïdoskoppal* tettek kisérleteket. E müszer könyökszerüen összehajlott eső, mely egy lábon ugy van megerősitve, hogy a cső egyik szára függélyesen, másika vizszintesen áll. A függély irányunak nyilásán kis lyukkal ellátott lemez van; ha a lemezt szappan s glycerin oldatba mártott ecsettel bemázolják, s ha a vizszintes csőszárba kaucsukcsövön befuvnak, fél szappanbuborék keletkezik. Ha a készülék lámpa közelébe tétetik ugy, hogy a szappanbuborékról visszaverődő fény a szembe talál, tarka gyürük tüneményét látni. Ha már most a kaucsukcsövön s a vizszintes csövön át zenei hangot hallatunk, a szines gyürük szép alakokká sorakoznak, mint az ismert Chladni-féle hangalakok. A csomóvonalon kivül a szinek egybehullámzását látni, a mi csudás alakokat s szinezetet kelt. Ha hang magasságát változtatjuk, az alak nagy sebességgel változtatja alakját, a miből következik, hogy minden hangnak a csomóvonalak s a szinek egybehullámzása bizonyos rendszerességgel felel meg.

Igen nevezetes fényképi kisérleteket mutatott be Francis Galton. Azt tette föladatává, hogy különböző személyek arczképeit összefoglalja ugy, hogy egyesek jellemző vonásai egy összesitett képben mutatkozzanak. Az az elv forog itt fen, melyet a stereoskopban látunk alkalmazva, a hol a két szemnek szánt képek ugy egybeolvadnak, hogy egy uj harmadik keletkezik. Ez egymásra borított képek néhánya igen érdekes volt. Igy pl. a walesi herczeg és herczegné egybevetett arczképe igen kedves hatásu volt; az uj kép a két eredetire hasonlitott, a nélkül, hogy ki lehetett volna jelölni, melyik jellemző vonás vétetett az egyik vagy másik eredetiből. Galton e kisérleteket optikai s fotografiai uton tette meg. A társaságot azzal mulattatta, hogy két, három, sőt hat különböző személy fényképét olvasztá együvé. Eljárása egyszerüen ez: Egyenlő nagyságu fényképi arczképek egy füzet lapjaiként ugy sorakoztatnak, hogy a szemek tüzetesen egymásra essenek; erre a kamera obskurát az első arczképre irányozza. Néhány másodpercz mulva ez elforditatik, ugy, hogy a kamera obskura a másik arczképre legyen irányozva, s igy megy ez tovább. Ez eljárással csakugyan összevetődnek az összes arczvonások, melyek, a kisérletek után itélve, az egyest megszépitik. — A dologgal megvan a maga komoly oldala is. Galton ily módon anthropologiai typusokat akar összeállitani. Eszköz lehet ez arra, hogy a különböző „családi vonások“ összehasonlithatók az ösökével, vagy pl. az apa és anya arczvonásaiból a gyermek arczképe állittassék össze. Természetes, hogy e kisérletek nagy feltünést okoztak.

Megemlitjük végül, hogy a Burlington House terme, melyben a mulató est lefolyt, Siemens villamos-készülékével volt kivilágitva s 1200 viaszgyertya fényével ragyogott.

Egy bün története.*

(*Hugo Viktor* könyvéből.)

A bukás.

Hazatérőben voltam negyedik számüzedésemből (nem nagy dolog, csupán csak belgiumi számüzetés). 1871 szeptember utolsó napjaiban voltunk. A luxembourgi határ felől tértem vissza Franczia országba. Elaludtam a vasuti kocsiban, de midőn a vonat megállt, fölébredtem. Fölnyitám szemeimet.

A vonat gyönyörü vidék közepette állt meg. A félbeszakitott álom félhomályában voltam; eszméim határozatlanul és zavartan kóválygottak még félig álmok gyanánt, közöttem és a valóság között; az ébredés téveteg káprázata fogott el.

A vaspálya mellett, kies, zöld sziget körül, tiszta patak folydogált. A pázsit oly sürü volt, hogy a part körül repkedő vizityukok elrejtőzhettek, és eltüntek benne. A patak völgyön folyt végig, mely valamely méhes kerthez hasonlónak tünt fel. Almafák voltak benne, melyek Évára, és fűvek, melyek Galatheára emlékeztettek. Azon havak egyikében valánk, midőn a végződő évszak báját érezzük; midőn ilyenkor a tél távozik, a tavasz dalának közeledését halljuk; midőn pedig a nyár lankad el, a látkörön egy téveteg mosoly lebeg: az ősz. A szél elcsititá és öszhangba hozta mindazon kedves neszt, mely a sikságok zsibaját képezi; a kis harangok csengése mintegy elringatá a méhek dongását; az utolsó pillangók az első szölőfürtökkel találkoztak; az évnek ezen

* Hugo Viktornak „Egy bün története“ czimü nagyhirü könyvéből több részletet közölt lapunk érdekes képekkel illusztrálva. Most a könyv utolsó kötetének „A bukás“ czimü befejezéséből is közlünk részleteket a legujabban megjelent illusztrácziókkal. Az eddigiek mind a „bün“ tárgyalták, a hogy a nagy iró az államesinyt nevezi, — szükséges volt tehát a bün természetes következményét, a „bünhődést“ is érintenünk, csak igy adhatván a nagy feltünést keltett munkáról is hü fogalmat, s csak igy hozhatván be a lapunkban közlött mutatványokba is bizonyos kerekdedséget és egységet.

pillanata az élet örömét egybevegyiti a közel halál öntudatlan mélaságával; oly kimondhatlanul kellemes volt a napfény. Szép, barázdabevonta földek, tisztességes paraszt háztetők; a fák alatt árnyék-födte fű, ökrök bögése, mint Virgilben; sugaraktól áttört, felszálló tanyafüstök: ilyen volt a föltáruló kép. Távolból pörölycsattogás hallatszott; a munka üteme a természet öszhangjában. Hallgatagon ábrándos gondolatokba merültem; mily gyönyörü, csöndes volt a völgy, és a kék ég, mintha a halmok kies körére lett volna bocsátva; messzire madárszó, melletem gyermekhangok, mint angyaloknak egyveleges dala; a mindenség ölelt körül; ez a báj, ez a nagyság keblemben is hajnalt deritett.

— Hol vagyunk? kérdi az egyik utas.

— Sedán-ban, válaszolt a másik.

Megrázkódtam.

A paradicsom sirrá lőn. Körülnéztem. A völgy kerek volt és mély, mint egy kráter feneke; a kanyargó patak kigyóhoz hasonlitott; a nagy halmok, egymás mögött mind magasabbra kelve, Hugo Viktor e bevezetés után lángoló ecsettel irja le a sedani vésznapot. Leirásából ime közöljük a következő részletet:

Bazeilles, Givonne, Floing ég; mindenütt tüztenger. A láthatár lángban áll. E tüztengerben van a franczia tábor, mely bámulva, kétségbeesve riad fel álmából. Villám és mennykő fogta körbe a hadsereget. Körül vannak zárolva, meg kell halni. A gyilkolás minden oldalról foly. A franczia ellenszegülnek, és kétségbeesésük k zepette rettenetes dolgokat visznek véghez. Ágyuinkat, melyek még a régi módszer után készittettek, a poroszok biztos lövései nehány percz alatt harczképtelenné teszik. Oly sürün hulltak a bástyára az ágyugolyók, hogy „gereblyével sem lehetett volna szebben elsimitani," jegyzé meg egy szemtanu. Legalább is 1100 ágyu működött ellenünk. A német katonák az ágyuk mellett leheveredtek, és onnan gyönyörködtek azoknak pusztitó működésében. Ezalatt a franczia katonák rakásra hullottak. Ez utóbbiak között egy franczia tisztnél rendeletet találtak, mely Napoleon tos fegyverletételt. E két szüz, az egyik gránitból, a másik bronzból, meg volt becstelenitve. Drága, szép hazám! Minő kiirthatlan örökös szégyen!...

*

Gondolatokba merülve, borzadva néztem e helyet, e térséget, e réteket, völgyeket, dombokat. Boszut óhajtottam volna állni e rettenetes helyen.

A távolban látszó majorságok mind le voltak égve, és azóta lettek ujra felépitve; a természet mindent kijavitott, megtisztitott, a romokat elsöpörte, és mindent régi helyére állitott. Az emberek kegyetlen pusztitását a természet működő rendje elüzte. De hasztalanul sütött a nap mosolyogva e tájra, mert azért e völgy füstbe, homályba maradt burkolva. Balról a távolban, emelkedett helyen szemembe tünt a vandresse-i kastély. Itt lakott a porosz király. Ezen magaslat lejtőjének felén, az ut mellett, másik kastély, Bellevue, emelkedett; itt adta meg magát Bonaparte Lajos Vilmos királynak; itt szolgáltatta ki

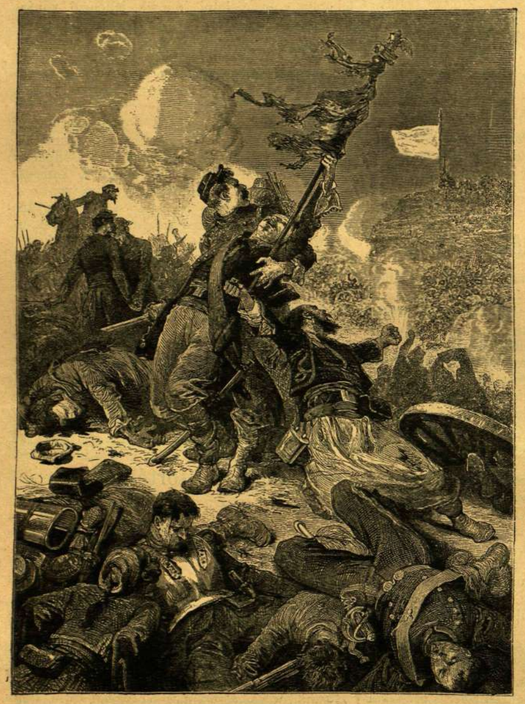

A sedani csata. — Egyszerre a pusztulás, a halottak és halódó klók közepette, a gyalázat fölemelte fejét; kitüzték a fehér zászlót.

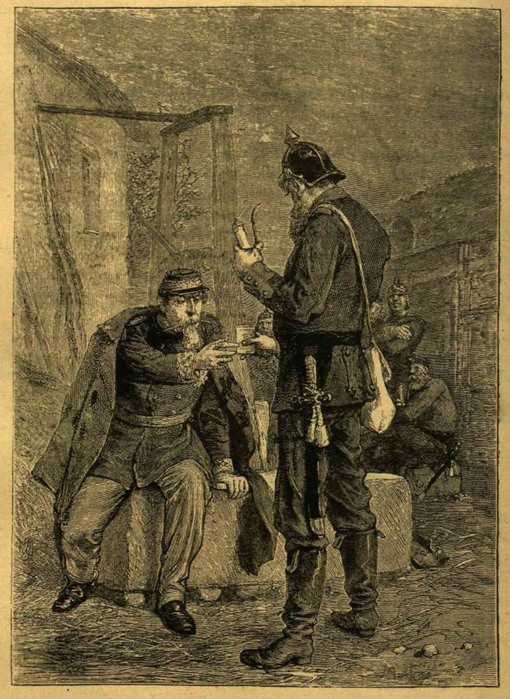

III. Napoleon Vilmos császárra várva Sedanban. — Leült egy kőre és vizet kért. Egy porosz katona hozott neki.

EGY BÜN TÖRTÉNETE.

a rejtelmes helyet ugy vették körül, mint kérlelhetlen falak hármas sora; nem lehet belőle szabadulni. Mintha cirkusban lennénk. Valami bántó zöld szin, mely, mintha a fekete erdő folytatása lenne, ellepte a magaslatokat, és a látkörben, mint végtelen áthathatlan háló veszett el; a nap ragyogott, a madarak daloltak, a szekeresek fütyörészve haladtak tova, itt-amott juhok, bárányok, galambok, a lombozat rezgett és susogott, és a fák alatt a tömött fü tele volt viraggal. Rettenetes!

Mintha az angyal lángoló pallosát láttam volna suhogni a völgy felett.

E szó: Sedán, olyan volt, mint egy széttépett fátyol. A táj egyszerre bús lett. Azok a homályos szemek, melyek a fák kérgére rajzolódtak, csak néztek — de mit? Borzasztót, retteneteset.

Itt volt tehát! Tizenhárom hóval azelőtt itt végződött a deczember másodiki gyalázatos kaland. Rettenetes összeomlás.

A végzet komor utirajzait nem lehet fájó érzelmek nélkül tanulmányozni.

*

által volt ellenjegyezve, és melynek tartalma igy hangzott: „Ma, szeptember 1-én, az egész hadseregnek pihenő napja van." A tüzes öv a franczia hadsereg körül mind szükebb lett; valóban, hallatlan jelenet volt látni azt, hogy 90,000 katona miként esik ágyuzápornak áldozatául. Egy órakor minden veszve volt. Az ezredek vadfutásban kerestek Sedánban menekülést. Sedán lángba borul, Dijouval ég, a kórházak veszélyben vannak; egyetlen kibuvó ajtó van, és Wimpffen, e derék bátor katona javaslatba hozza a császárnak. A 3-dik zuáv ezred e tekintetben már jó példával járt elől; elvágták őket a hadseregtől, és ők keresztül vágták magukat és Belgiumba menekültek. Néha az oroszlánok is menekülnek.

Egyszerre, a pusztulás, a halottak és haldoklók közepette, ezen a szerencsétlenségben is nagyszerü hősiesség daczára, a gyalázat fölemelte fejét. Kitüzték a fehér zászlót. Turenne és Vauban mindketten jelen voltak; az egyik mint szobor, a másik mint ama vár épitője.

Mindkettőnek végig kellett nézni e gyalázathadseregünket az ellenségnek; itt, e kapu előtt, kellett neki dúlt arczczal, némán várakozni, mig Vilmos ajtót nem nyitott neki; itt kellett Frankhon kardjának az előszobában ácsorogni.

Még alantabb, de közelebb, a völgyben a vandresse-i ut mentén, kis kunyhóra figyelmeztettek. Ott szállt ki Bonaparte, mialatt a porosz királyra várakozott; kis udvarba lépett, hol a lánczon levő kutya megugatta; leült egy kőre, és vizet kért. Egy porosz katona hozott neki egy pohár vizet.

Ime, ez az államcsiny borzasztó vége!

Egyveleg.

Nagyszerü arany lelet Ausztráliában. Egy cornischi bányász irja, hogy három munkás 21 napi munka után a coromandel aranyterületeken 1665 angol font aranyat vájt ki. Egy másik helyen két munkás 1400 angol font aranyat lelt két havi munka után.

Egy művészileg készitett óra.

Olvasóink bizonyára emlékezni fognak még azon gyászos kimenetelü explosióra, melyet a bremerhaveni kikötőben egy hordó dynamit okozott. A dynamitnak a hajót a sik tengeren kellett volna felrobbantania, s a terv kaján kovácsolója, Thomas nevü amerikai egy óramüre bizta, hogy a feladatot kellő pillanatban vigye végbe. Midőn európai mesterek előtt előadá, hogy mily szerkezetünek kell az óramünek lennie, valamennyien Fuchs óráshoz utasitották őt Bernburgba, a ki a feladatnak eleget tenni egyedül képes.

Ugyanezen Fuchs órástól mutatunk be olvasóinknak lapunk jelen számában egy nemcsak művészien, de valóban tudományos számitással előállitott órát, mely a paderborni városház tanácstermében van felállitva. Az óra mindenféle létező időt egyszerre mutat, közönséges polgári közép-időt, valóságos napi időt és csillagászati időt. E három között ugyanis bizonyos különbség létezik. A polgári életben egy napnak azt az időt nevezzük, mely azalatt elmulik, mig a Nap kétszer egymás után átmegy a meridiánon. Ez az idő azonban nem mindig egyenlő hosszu, mert a föld nem fordul meg pályája mindegyik helyén egyenlő sebességgel tengelye körül, hanem hol gyorsabban, hol lassabban. Azt az időt, mialatt tényleg megfordul tengelye körül, nevezzük valódi időnek, s ezen számitás szerint 12 óra van abban a pillanatban, melyben a Nap a meridiánon átmegy. E számitás szerint azonban egyik nap rövidebb, mint a másik, (a mennyiben egy nap a Föld sebesebben fordul meg tengelye körül, mint másnap) s igy ez a közönséges életben nagyon kellemetlen lenne. A mi óráink azért nem igy vannak berendezve, hanem ugy, hogy mindig egyforma hosszunak mutatják a napot, s ennek következtében nem is mutatnak mindig abban a pillanatban 12 órát (délben), mikor a Nap a meridiánon átmegy, hanem hol egynehány perczczel többet, hol kevesebbet. Ezt az óráink által mutatott időt nevezzük polgári közép-időnek, mely e szerint hol nehány perczczel előbb jár a valódi időnél, hol meg utóbb. A képünk által ábrázolt óra közönséges mutatóján kivül még egy másikat is tüntet fel, mely ezt a valódi időt mutatja. Az alább következő czimlap megint a közönséges polgári időre van berendezve, ugy hogy ez a lap és a felső egymást nemcsak ellenőrizik, hanem szabályozzák is.

A még alább levő lap „Sternzeit" felirattal a csillagidőt mutatja. Csillagnapnak azon időt szokás nevezni, mely egy csillagnak a meridiánon való egyik átmenetelétől a másikig elmulik. Ez a csillag-nap nem egyenlő hosszu a fentebbi Nap-nappal, mert a Föld nem csak a saját tengelye körül forog, hanem egyszersmind a Nap körül is ir le esztendőnként egy elnyujtott kör alaku pályát. Ez utóbbi mozgás következtében akkor is kellene éjszakának meg nappalnak beállani, ha a föld saját tengelye körül nem forogna, csakhogy akkor ez az éjszaka egy félévig, s a nappal is ugyan ilyen ideig tartana. A többi csillagokra ez azonban nem áll, mert azok körül Földünk nem mozog, s igy azokra esztendőnként egy egész nap veszendőbe megy, s mialatt a Nap 365-ször megy át a meridiánon, azalatt a csillagok 366-szor mennek át azon. A csillagesztendőben tehát egy nappal több van, s igy egy-egy napja rövidebb, mint a polgári nap, még pedig, ha azt az egy napot (24 órát) a 365 napra egyformán osztjuk szét, jut egyre-egyre 3 percz és 56 másodpercz. Ennyivel rövidebb a csillagnap a közönséges napnál, s ezért a csillagóra másként fog mutatni, mint a közönséges polgári óra. Megjegyezzük még, hogy a csillag-napot nem kétszer 12 órára, hanem 24 órára szokás osztani, s nem éjfélkor szokás kezdeni számitani, hanem délben.

Berlin	9 óra 22 percz d. e.	Páris	8 óra 37 percz d. e.
London	8 „ 28 „ „	Szt.-Pétervár	10 „ 29 „ „
Madrid	8 „ 13 „ „	Milano	9 „ 5 „ „
Madeira	7 „ 22 „ „	Algir	8 „ 40 „ „
München	9 „ 14 „ „	Bécs	9 „ 33 „ „
Konstantinápoly	10 „ 24 „ „	Róma	9 „ 18 „ „
Kopenhága	9 „ 18 „ „	Kalkutta	2 „ 21 „ d. u.
New-York	3 „ 32 „ „	Peking	4 „ 14 „ „
Athéne	10 „ 3 „ „	Philadelphia	3 „ 27 „ d. e.
Mexiko	1 „ 52 „ „	Jeruzsálem	10 „ 40 „ „

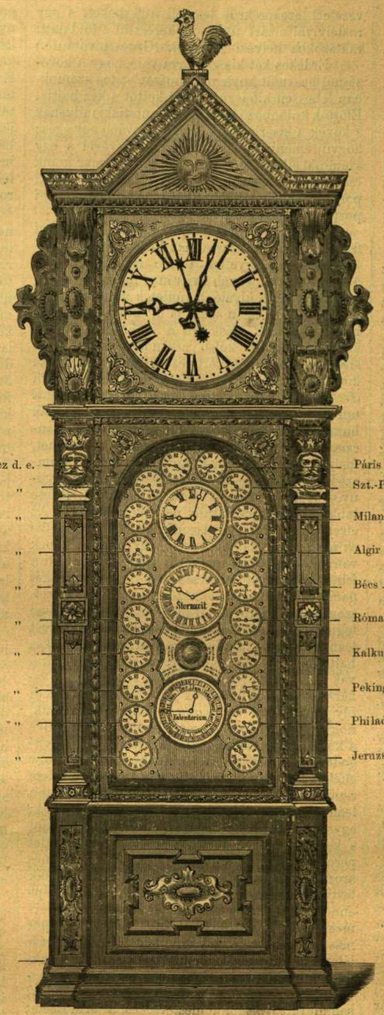

Művészileg készitett óra a paderborni tanácsház termében.

A képünkön ábrázolt óra a csillagidő czimlapja alatt egy kis golyó-alakot tüntet fel, mely a hold mozgását mutatja annak különféle phásisai szerint, s ez a golyó is 29 nap 12 óra és 45 percz alatt fordul meg egyszer tengelye körül. Ha uj hold van, akkor a golyónak sötétre festett oldala látszik kifelé, első negyedkor a golyó világos részéből egy darabka, mig holdteltekor a golyó egész világos fele látható. Még alább egy naptárt láthatunk, mely 4 esztendei időtartamra van berendezve, még pedig oly módon, hogy minden 30 napos hónap után a 31-diket keresztülugorja a mutató, s a következő hónap 1-sejét mutatja, ép ugy február 28-ika után egyenesen márczius 1-ére ugrik. Csak minden 4 évben, a szökő év után kell egyszer megigazitani.

Ezeken kivül 20 különböző geographiai fekvésü helynek idejét mutatja egyszerre ez az óra, s látni lehet rajta, hogy midőn Paderbornban elmult 9 óra 3 percz délelőtt, ugyanakkor Pekingben 4 óra 14 p. délután, Madeirában 7 ó. 22 p. reggel, Mexikóban pedig 1 ó. 52 p. éjfél után. Az egész órát 196 különféle kerek tartja mozgásban, melyek a legnagyobb pontossággal és ügyességgel ugy vannak összeillesztve, hogy az egész órát egyetlen egy hajtómü mozgatja, s egy inga szabályozza.

Barangolás a világtárlatban.

(Eredeti levelek.)

II.

A nemzetek utczáját a tulsó utczától *Páris varosának palotája* választja el, s ettől délkeletre meg északnyugatra a *müvészetek csarnoka*.

Az első, vas oszlopok közé foglalt sötét téglafalaival és büszke kapuival, melyeket diszes cserép-szegély fut körül, igen jó hatást gyakorol a nézőre. Belől, üveg mennyezet alatt, vereses vászonfalak több nagy teremre osztják, melyekben érdekes kiállitás van rendezve; a városi hatóság működéséről van ez hivatva tanuskodni. Egyike a legérdekesebb termeknek az utolsóelőtti (a Szajna felé). A tárgyak egy része Páris csatornázás-rendszerét ismerteti. Tizenhat, sorban felállitott minta, a tizenhat főcsatorna egy-egy átmetszetét ábrázolja; többnyire sinek futnak végig rajtok, s ezeken gördülnek a föld alatt vaggonok. Két nagyobb minta ilyen waggont is ábrázol (a csatornában), kétféle szerkezetüt. A két legnagyobb csatorna *le collecteur d' Asniéres*, mely a jobb partiakat, és *le collecteur de la rive gauchie*, mely a balpartiakat veszi fel, oly széles, hogy ott nem waggonok, de hajók járnak. Egy ily hajóminta ki van állitva: elől, vasrudak végén, két csigáthord, melyek kétfelől a csatorna partjához érnek, hogy a hajó félre ne uszszék. Fa zsilipet (Vanne) huz maga után a jármü; ezen zsilip épen oly alaku, mint a csatorna keresztmetszete: tisztitására szolgál. Egy ember áll elől görbe vasvillával kezében.

Az ilyen kocsik és hajók a falakon is le vannak rajzolva, valamint egy általános térképen a főcsatornák (collecteurs) összes hálózata, átmetszetekkel.

Még több más tárgy ismerteti Páris csatornázási rendszerét, különösen a *siphont*, mely az összes balparti moslék-vizeket átvezeti a jobbpartra, hogy itt a város északnyugati részén kifolyjanak. Ezen vas-siphon kettős, egy méter átmérőjü, 169 méter hosszu, sulya 208 tonna. Az alma-i hid előtt vonul el a Szajna fenekén. Ki van állitva, kicsinyben, minden részleteivel, a terem közepén; s egy falon láthatni szinezett rajzát is, különféle átmetszetekkel. A 85 cent. átmérőjü fagömb, (boule de curage) mely tisztitására szolgál, eredetiben van bemutatva: görbe vasfogók és lánczokon függ, három láb közt. Nadar villanyfénynél vett photographiái teljesen beavatnak a földalatti Páris titkaiba, megismerjük e homályos képeken, a sötét boltozatok alatt keringő waggonokat, és hajókat, melyeknek már szemügyre vettük a teremben elszórt csinos mintáit. Más fényképek, ezek mellett, a katakombák rémületes csont- és koponya-diszitéseit idézik elénk. A középső nagyobb keretben Páris van ábrázolva, melyet egy léghajóból, 320 méternyi magasságból vett le Nadar, még 1866-ban. A fénykép elég zavaros: azóta nagyobb sikerrel ismételte Nadar kisérletét.

Még érdekesebb az a kiállitás, mely Páris ivóvizeire vonatkozik. Tudjuk, hogy e város legtöbb kerületei (15) a *Vanne* vizét iszszák, mely egyenesen egy *Sens* városához közelesö kis völgyből érkezik ide. A 173 kilométer hosszuságu vizvezeték remekmü a maga nemében; 1845-ben kezdték meg. Az összes munkák csak egy év óta fejeztettek be. Gyönyörü térképen követhetjük a vizvezeték minden kanyarodását ($^1/_{80000}$ a mérték.) Látjuk, hol vannak egyes forrásai, hol metszi át, nyilt vágással (tranchées) a dombhátakat, hol tünik el hegyek alatt, hol jut ki ivezetekre, hol változik egyes vagy kettős siphon-ná. Egy más földkép, e felett, az átfutott vidék függőleges átmetszetét mutatja, hasonló mértékben de tiz-

*

szerezett magasságokkal. Négy más színezett rajz a vízvezeték négy nevezetes pontját ábrázolja; 1. azon siphon-t, mely Moret városánál a Loing folyón keresztül megy; 2. egy más siphont, a Yonne széles völgyén keresztül, (ez részint íveken nyugszik), s ez alatt, a Pont-sur-Yonne melletti ivezeteket, két alagut közt; 3. a Fontainebleau-i erdőt keresztül vágó két kilométernyi ivsort, (pont-aqueduc de la Croix-du-Maître) egyes részleteivel; 4. a Fontainebleau-i erdő homokjaiban épített alagutat; itt tizenkét ábra a munkák hat különböző stadiumát mutatja. A rajzokon kivül, a fal többi részét fényképek lepik el, ugyanezen fényképek, bekötve, egy asztalon is lapozhatók.

A vanne-i vízvezeték Páris déli részéhez érkezik: itt egy kettős siphon segítségével, a város árkai alatt bejutván, a kristály tiszta forrásvíz elébb egy mély fedett medenczét tölt meg, s innen 32,000 négyszeg méternyi kiterjedésü, két emeletes viztartóba siet (réservoirs de Montrouge), honnan aztán, csövek által, mindenfelé szétvezettetik. Páris városa kiállításában e roppant viztartó is részletesen be van mutatva. Számos fénykép épülő félben ábrázolja, több szinezett rajz tervét, és különböző átmetszeteit tünteti elé; végre, a viztartó délkeleti szegletét, kicsinyben, fel is állították a teremben (a mérték $^1/_5$): bepillanthatunk a kettős, egymás felett emelkedő boltozat alá, melynek mindegyikét 1800 pillér tartja. Az egészbe 300,000 köbméter víz fér. Végre más rajzokból azt is megtanulhatjuk, hogy erősitették meg a roppant épitmény alatt elterjedő hajdani kőbányákat: kénytelenek voltak ezekben, elég mélyen a föld alatt, pilléreket és falakat rakni, pontosan megfelelnek a fenn levő viztartó falainak és pilléreinek.

A Vanne forrásain kivül ujabban a Dhuis forrásvizet is Párisba hozták: két $^1/_{80000}$ mértékben készült gyönyörü földkép ezen második vízvezetékre vonatkozik, kiinduló pontja Pargny mellett van, délkeletre Chateau Thierrytől; többnyire a Marne völgyét követi, melyet Meaux és Lagny közt délről északra keresztül vág, ugy hogy a fővárosba észak-kelet felől érkezik; vizét a *Ménil-montant-i* viztartó felső emeletébe önti. Hossza 130 kilométer.

Az épitészeti osztály egy uj boulevard-rész érdekes mintáját helyezte a terembe: e remekmű, hol minden részlet meg van, a kapu számától kezdve a fürdő szoba csapjáig, sok bámulóra talál; különös figyelmet érdemel a földalatti boulevard átmetszete, számos csatornáival, csöveivel, stb. Ide sorozható nehány szép hidnak mintája; egyik közülök a grande Jatte-i hid kisebbitett utánzása ($^1/_{30}$); eredetije 30 méternyi, egyetlen vas ivből áll, s tavaly épült a Szajnán. Egy másik kiállított hid az, melynek segitségével a rue de Lourcine (Páris egyik utczája) a széles Port-Royal-i boulevard alatt megy el. Vas ez is. Egy pár photographia már 1866-tól fogva épült hidakat ábrázol. Külön földkép a főváros összes épitészeti munkáit mutatja 1871-től fogva, ide értve az uj közlekedési vonalokat; valóban sokat tettek hét év alatt. A bercy-i raktárak, terjedelemre nézve, még a kiállítási épitkezéseket is felülmulják. A tulsó falon számos fénykép Páris érdekesebb pontjait tünteti elé.

Még csak egy futó pillantást vessünk a főváros $^1/_{1000}$ mérték szerint készült 1878-ki szinezett térképére, mely gyönyörü mű a városi mérnök-hivatalból került ki; s mielőtt elhagynók e tanulságos termet, álljunk meg nehány perczig e művészileg csoportositott és kicsiben utánzott ásók, kapák, gereblyék, seprük és más szerszámok előtt, melyeket eredetiben az utczák tisztitására használnak. Különösen ajánlunk a budapesti látogatók figyelmébe két seprő-kocsit, Blot Leo és Sohy-féléket. Mindkettőt ló vonja: az elsőben fogaskerekek hozzák mozgásba a rézsut álló nagy hergeralaku kefét; a másodikban láncz, melyet maga a jármü kereke forgat. Az öntöző szekerek is utánozni valók volnának; az idétlen csövet, melyet hátul, egy madzag végén, ide-óda lógatnak, Párisban ivalaku rézcső pótolja, melynek ezer apró lyukain eső alakban szóródik szerte a viz. Két macadamot kövező gép is ki van állitva e helyt: az egyik gőzzel jár, a másik lóerőre van alkalmazva, s roppant hengerére folytonosan viz fecscsen. (Rouleau compresseur hydraulique). E gépeket rajzokból is lehet tanulmányozni. A másik falnál a vásárpinczok oszlopaihoz illesztendő gépezet van kiállitva (Vaissière és Lévy találmánya), mely a járda széléhez vezetett szekerekről leemeli a terheket, s egy rostélylyal elzárt nyiláson keresztül a földalatti raktárokba helyezi magától. (Grue pivotante.)

Érdekes két kis gép arra való, hogy a kövezésnél használt anyagok kopását biztos számokban lehessen kifejezni. Mind kettőt a kéz hajtja. Előttök különböző kődarabok mutatják, milyenek a kövek a kisérlet előtt s után. Tovább egy egész kőgyüjtemény van, mindegyik kő nevével s egy számmal ellátva, mely kifejezi, mily hamar kopik (coefficiant d'usure). A Voutré (Mayenne) vidéki porphir legellenállóbb (0,46). Az oldenbourg-i porphir kopása ellenben 6,46.

E rövid ismertetésből láthatni, mennyi figyelemre méltót tartalmaz Páris városa kiállításának csak egyetlen terme is. Egy másban a köziskolákra, egyéb nyilvános intézetekre, egy harmadikban a kiválóbb épületek mintáira találnánk stb. De talán sokat is időztünk egy tárgynál. Halaszszuk máskorra a szobrokkal és rajzokkal ékesített külső csarnokot is, s most siessünk a pavillont környező pompás virágágyak közt, eme három óriási iv alá, melyek gyönyörü (fresco-t utánzó és terra-cotta) diszitéseikkel a művészetek csarnoka déli részének szolgálnak homlokzatul. Keressük fel itt legelébb, a franczia osztály megett, azon hosszukás kis termet, mely a magyar képeket tartalmazza; (a szomszéd három terem az osztrákoké). Barna függönyös bejárója felett, s benn a teremben, fekete táblákra látjuk irva arany betükkel: *Hongrie*. Az elrendezés jó: nagy vászonfedél van függesztve az üveg menyezet alá, ugy hogy csak a képek vannak világosságban; veres szőnyeg mérsékli a fehér kőpadozat sugárzását, s a közepén két pamlag kinálkozik a nézőknek. A diszhelyet, szemben a bejaróval, *Munkácsy* gyönyörü képe foglalja el: Milton a mint mondja költeményét leányainak; itt mindig sokan állnak, s érdekes hallgatni a különböző megjegyzéseket; az egyik a vak költő mozdulatját bámulja, s hogy lehetett e karszékben ülő fekete alak előre hajtott homlokán oly jól kifejezni az eszme keletkezését. Látszik, hogy egy benső világ szemlélésébe van merülve a költő: félig felemelt, összeszoritott kéze, nyugodt és figyelő arcza, minden mutatja, hogy elfelejtette, a mi körülötte van, s lelke messze repült a magasba. Sok bámulója van a Milton leányainak is. Némelyik azt szereti jobban, ki egyszerü szürkés ruhájában áhitattal előrehajol s kezében készen tartja a tollat, hogy az ihlet perczében kiejtett szavakat feljegyezze; értelmes arcza csupa szeretet és bámulat. Egy ifjabbik testvére himez az asztal tulsó felén; kedves képe ennek is szeretetet fejez ki, de másnemüt, gyermekiebbet. A harmadik leány, mely áll, megint más; megette régi szekrény, egy pár ócska butor látszik a félhomályban: az ólomba foglalt ablaküvegek csak szelid világosságot engednek a szobába jutni; az összes szinezet egyszerü, csendes; semmi tulzott, semmi mesterséges, a természetet magát véled látni, s ezért oly mély a hatás. Munkácsy képe, szakértők véleménye szerint, az egész világtárlaton ritkitja párját. Még két más festményt állitott ki a hires művész: egy lakadalom előestéjét, és saját műhelyének belsejét, melyet tavaly Pesten is lehetett látni. Ezeken kivül *Benczur* „Vajk keresztelése“ s egy pár más kép is magokra vonják az itteni közönség figyelmét. Üdvözöljük e régi ismerősöket, s nekik viszonlátást igérve, térjünk vissza a franczia termekbe, hogy ott más első rangu festményekben gyönyörködjünk. *G.*

Másod-kézből.

Párisi tároza.

A ki Párisban a zsibárus boltokat meg nem látogatja: nem mondhatja el jogosan, hogy Párisban lett volna. A legszebb utczákon is találhatunk elvétve egy-egy zsibárus boltot, de valódi fészkök a Chausée-d'Antin és a Provence-utcza. A párisi kereskedők művészienek tudják földisziteni a kirakatokat, de e tekintetben a zsibárusok még ezeken is tultesznek. A mult ereklyéi mellett ott láthatók a tegnap ujdonságai, a lorette ruháját bibornoki öv disziti, a herczegnő gyémántos karpereczéről a munkásnő egyszerü jegygyürüje lóg le; a tánczosné arányi czipője valami főrangu hölgy viseltes paplanán büszkélkedik; a tegnap eltört legyező szeliden terjeszkedik egy mult századbeli rozsdás kard markolatjára. Itt a fészület szomszédságában békésen guggol valami chinai bálvány, s körültök korál nyakékek s szinöket vesztett csipkék. Mily érdekes történeteket beszélhetnének el e sárgult csipkék, tört ékszerek s egykor értékes műdarabok! Én mélyebben érdeklődtem a kevésbbé értékes tárgyak iránt, mert ezekhez fájóbb emlékek voltak füzve: szomoruan nézdeltem az egyszerü jegygyürüt, látva abban a név kezdőbetüit s a házasság napját. Mily nyomorult inséggel küzdhetett az, ki e drága ereklyét először a zálogházba tette, hogy az aztán onnan ide vándoroljon.

E zsibárusokat legtöbb ruhával, legyezővel, napernyővel, s más ilynemü divatczikkel azok a hölgyek látják el, kik egy ideig a jólét karján ringatva, kevés idő mulva a nyomor s elhagyatottság posványába merülnek, s eladják mindenöket, hogy kenyeret vehessenek. A mint a nyomor órája megkondul, másik perczben a zsibárust keresik föl, ki a legdrágább s divatosabb ruhákat is potom árért veszi meg, mert jól ismeri a madarat, ki törébe került. Azután ha valakinek az ötlenek eszébe, hogy viselt ruhát vagy szövetet innen vegyen: ugyancsak eszén kell járnia, mert különben befonják. A zsibárus a legutolsó fillérig ismeri czikkeinek valódi értékét, s oly magasra tartja például a butorokat, porczellánedényeket, hogy a ki nem tud alkudni, kétségtelenül hálójába kerül. Az ügyes vevő azonban néha-néha tuljár a zsibárus eszén, s olcsóért juthat nagyon is értékes tárgyhoz. Igy például egy amerikai ur a Provence-utczán járkálván egy zsibárus kirakatában egy épen olyan ezüst illatszertartót vett észre, melynek mása neje birtokában volt s a leghiresebb amerikai ékszerész üzletéből került ki. Ő e diszmüért épen ezer frankot fizetett. Bement a boltba, közelebbről megvizsgálta azt s észrevette az ékszerész gyári védjegyét, mely teljesen ujnak látszott; a zsibárus huszonöt frankot kért, alkudozás nélkül fizette ki. Sietett haza, erősen meg lévén győződve arról, hogy nejétől azt ellopta valaki, s ő szerencsésen nyomára jött, de mennyire meg volt lepedve, midőn neje a magáét előmutatta, tojás nem hasonlithatott jobban a másikhoz, mint e két diszmü. Az amerikai ékszerész is mint saját gyártmányát ösmerte föl, s kijelenté, hogy másik példányt most ezerkétszáz frankért sem tudna előállitani. Azt föltételezhetjük, hogy az értékes tárgyat valami oly nőtől szerezhette meg, ki annak értékéhez nem értett s a zsibárus is csak a maga szakmájában lévén otthon, az idegen gyártmányt nem becsülte sokra.

Ezelőtt a gazdagon vésett butordarabokhoz igen olcsó áron lehetett jutni; ma már nem, mert ujból fölkarolta a divat e sok ideig elhanyagolt czikkeket; ugy hogy a Versailleskből, Trianonból kikerült, művészileg vésett ágyak, asztalok, melyek a királyok palotáiban ékeskedtek, csaknem ingyen kerültek az orosz s angol műbarátok birtokába, természetes, hogy aranyozás nélkül, mert ezt a zsibárusok lebontották s megolvasztották. Ma egy olyan széket, melyet évtizedekkel ezelőtt, meg lehetett kapni tiz frankért, kétezer frankért sem adnának oda. Az árt mindig a divat határozza meg; a mit ez föl nem karol, az értékét veszti a párisi előtt, habár a leghiresebb művész kezéből került légyen is ki. Csak annak van értéke, mire a divat reá üti a maga bélyegét; csak a könyv volt képes a divaton felül kerekedni. A könyvödonászat Párisban ép oly kiterjedést vett, mint Lipcsében. Az ódondászoknak gyönyörüen berendezett üzletük van. Legnevezetesebb a Panoráma-utczában Fontaine Ágost könyv-ódondászata. A könyvbarát bámulva csodálhatja az itt fölhalmozott ritka könyveket, metszéseket, kéziratokat; de ez magában áll páratlanul s nem is hasonlithatók össze ezzel a többi ódondászok, kiknek száma légió s a Szajna balpartján tanyáznak hosszában. Itt találhatók vegyest régi gunyiratok, olcsó regények s mindenféle ujságok és folyóiratok. Évtizedekkel ezelőtt e könyvhalmazból több értékes kincs került ki, de ma már szemesebb a világ, mert a ritka könyvek inkább Fontaine-hoz vándorolnak, ki aztán büsás árt követel érttök. A másod-kézből vett könyvek azonban Párisban igen olcsók, s aránylag jutányos áron szerezhet bárki is magának csinos könyvtárt.

A zsibárus boltokba legtöbb czikk az árverési termekből vándorol át. Az árverés nagyobbára az ugynevezett Drouot Hotelben szokott megtartatni. E nagy palotát épen e czélból épitették, s épen ezért sem nem szép, sem nem kényelmes.

A nagy teremből mindkét oldalra kisebb termek nyilnak, s ezekben tartatik az árverelés. A falra ragasztott szines hirdetmények egy hónappal előre értesitik a közönséget az elárverezendő tárgyakról. E termekből kerültek ki a mult idők kincsei, római szobrok, Murano üvegmüvei, etruriai edények, sevres-i porczellánok, smyrnai szőnyegek, nem is említve a megbecsülhetlen festményeket. Itt árverelték el a pekkingi nyári palotából kirabolt kinceket, a chinai császár diszöltönyét, kék-róka bélésü, roppant drága köpenyét. Itt bocsátották árverésre Soult marsal képtárát potom-árért, melyből később csak egyetlen darabot ötszázezer frankért váltott át s ma mint Murillo egyik remeke a Louvre-ben foglal helyet. Egy kis, szűk teremben árverelik az ócska ruhákat, fehérneműeket, házbérben vagy más követelés fejében lefoglalt, vagy pedig a tulajdonos által megunt, viseltes butorokat, bukott szinházak diszletét, csődbe jutott kereskedők áruczikkeit.

Az árverelést rendesen fél egykor kezdik meg, de tulajdonképen négy óra tájban pezsdül itt az élet. A mütárgyakat kivéve olcsóért juthat itt bárki a kivánt czikkhez. Csak a minapában is, mikor valami csőd alá került nemes butorozatát árverelték, két, elefántcsont virágokkal s diszletekkel ékesitett, ebenfa-karszék darabonként a mi pénzértékünk szerint, negyvennégy forintért került egy ösmerősünk birtokába.

A Drout palotában ritkán árvereznek könyveket. A könyv-árverelő helyiség a Bons Enfants 28. száma alatt fekszik; amott csak az értékes vagy szépen müveszileg bekötött könyveket vállalják el, de itt mindenféle könyv dob alá eshetik. Az árverést esti hét órakor kezdik meg, a vásárlók előző napon délután egy órától ötig lapozhatják az áruba bocsátandó müveket. Ez árverelő helyiségnek megvan a maga rendes közönsége, ódondászok, könyvbuvárok, kik előző napon tömegesen jelennek meg, s órák hosszant kutatnak a könyvek között. Néha aztán itt érdekes jelenetek fordulnak elő. Egy középszerü vagyonu könyvbuvárra egy másik addig verte Montaigne valamelyik müvének egy ritka példányát, hogy ez kénytelen volt elállani a vásártól. A könyv tehát ennek a birtokába került. „Uram, szól hozzá esdőleg — adja át nekem e müvet!“ „Lehetetlen,“ — viszonzá az. „Akkor hát várok, mig az enyém lehet,“ — mondá az elkeseredve. És várt türelmesen valami három évig, mikor nagy örömére a könyv tulajdonosa meghalt s a könyv ujból árverésre kerülvén, most már még olcsóbban juthatott hozzá.

Vannak Párisban oly egyének, kik az ily nyilvános árveréseknél, mint hiteles becslők szerepelnek. Az elárusitandó vagy árverés alá kerülő tárgy értékét ők becsülik meg. Igy p. o. ha valaki szobát bérel, s az eddigi lakó butorait szeretné megtartani, egy ilyen becslőhöz fordul, ki aztán mindent hitelesen becsül meg, s a gyakorlat oly járatosokká tette őket, hogy rájok biztosan számithatni. E becslőknek is megvan a magok szakmája; egyik a butorokat, másik az ujkori festményeket, indiai sálokat, harmadik a régiségeket veszi szemügyre; szakavatott képességök bámulatba ejti a szemlélőt, pedig saját szakmájukon kivül alig értenek valami egyébhez a világon.

Nem szabad a Temple-t sem elkerülnünk, melynek piszkos, szennyes külsejéről és belsejéről a régenyekben annyit olvasunk; ha most nézzük meg, rá nem ismernénk. Az ujkor igényeihez képest alakitották át s csakis régi sajátságos elnevezését hagyták meg a régi romokból, mert még most is megvan a „Fekete erdő“, hol hajdan a rongyszedők tanyáztak. Viselt holmik ma is kaphatók a boltokban, de ugy kitatarozva, hogy alig ösmerhetni rájok; ezelőtt a Temple volt Páris rongyainak raktára. Ha az idegen kivánciságból a boltok mellett halad el, vigyázzon magára, mert a tolakodó kereskedők csaknem kényszeritve vonszolják be, hogy egyetmást vegyen. Azonban legfeltünőbb volt előttünk egy ilyen czimtábla: „viselt keztyük cseréltetnek s árultatnak itt“, sőt oly üzletre is akadtunk, hol viselt csizmákat s czipőket árultak s cseréltek be. Mindezekből a franczia nép élelmessége tünik ki, még egy keztyüt vagy egy pár viselt csizmát sem dobnak el, mig egyik vagy másik részéből némi hasznot hajthatnak. Az érdekes világkiállitás mellett az ily érdektelen dolgok is figyelemre méltók a franczia fővárosban.

T. K.

Irodalom és művészet.

Az országos magyar képzőművészeti társulat tudvalevőleg az országos (Eszterházy-féle) képtár remekműveinek utánzataival kezdte ama vállalatát, melyet azóta az egyes tagok albumfüzetek alakjában kapnak. Hogy e becses kiadványok, melyeknek összes költsége 70,000 frtra rug, mi hamarabb befejezést nyerjenek: elhatározta a társulat, hogy az országos képtár remekeinek utánzataiból időközönként külön füzeteket bocsát ki. Az első ilyen külön füzet most jelent meg, s a többi közt két igen szép karczmáj van *Rajontól*, melyeknek egyike *Hals* pompás „Férfiarczkép“-ét, a másik *Goya* „parasztleány“-át ábrázolja, a harmadik műlap *Beerstraten*: „Vihar a tengeren“ czimü képének utánzata, a negyedik *Jan Steen* „Paraszt társaság“-a, mely egyik főmüve a humorgazdag németalföldi életképfestőnek; a mű metszője, *Rauscher*, sok ügyességgel küzdötte le ama nehézségeket, melyeket e sok-alaku compositio másoló művész elé állit. A külön füzet ára a társulati tagok számára aránytalanul igen olcsó; 5 frtra van szabva. mig például Rajon hasonló nagyságu metszeteinek darabját Londonban 1 font sterlingért adják. A társulati tagok egyidejüleg a „Közlemények“ uj füzetét kapják, mely az 1877. évi közgyülési jelentést s *Pulszky* Károly avatott tollából az itt emlitett négy albumlap magyarázó szövegét tartalmazza.

A Kisfaludy-társaság könyvkiadó-vállalatát, mint a „Főv. Lapok“ irja, a második évfolyamra is Ráth Mór adja ki. A sorozatba megszerezni igyekeznek *Arany* János *legujabb költeményeit* is, negyven-ötven darabot, melyekből eddigelé csak vagy tiz jelent meg, a többi a kötetben jelennék meg először. Remélik, hogy a költő — habár nem volt szándékában uj füzetet kiadni — átengedi kéziratát a Kisfaludy-társaságnak, melyhez meleg emlékek füzik: ott tünvén föl először „Toldi“-jával, később pedig huzamosb ideig levén e társaság igazgató-titkára. Az uj sorozatban *Gyulai* Pál dramaturgiai munkájából mindenesetre lesz egy kötet. Regényt is fognak kiadni s meglehet egy válogatott kötetet *Csató* Pál, e feledésbe ment jeles tollú régibb irónk magvas beszélyeiből. A kiadandó müvek összeállitására szükebb bizottság van kiküldve.

Aigner Lajos kiadásában megjelent a „*Nemzeti könyvtár*“ 4-ik füzete. Tartalma: „*Pályám emlékezete*“ *Kazinczy* Ferencztől. Három szöveg állott rendelkezésére: a Tud. Gyüteményé és Kazinczy Gábor hagyatékában két teljes másolat. A kiadó a rövidebb kidolgozásu másolatot fogadta el, annál is inkább, mert ezt Kazinczy Gábor maga vetette össze az eredetivel és sajtókész állapotban hagyta maga után. Az 5 ivnyi füzet ára 30 kr.

Magyar protestáns egyháztörténet a szathmári békekötéstől a türelmi rendelet kiadásáig (1712—1782); irta Csúthy Zzigmond, kajdacsi ref. lelkész. E munka, mely a magyarországi protestáns egylet egy pálya-feladatának köszöni lételét, több buzgósággal, jóakarattal és szorgalommal van összeállitva, mint a mennyi történetirói készültséggel s szellemmel feldolgozva. A történeti *anyag* van benne összehordva, de nagyobbára alaktalan halmazban a művészi rendező kéz hijjával. Igy is becses adalék a magyar protestáns egyház egy még jövendő történetirója számára, de nem történet még. A mű Debreczenben, Telegdinél jelent meg s ára 2 frt 40 kr.

A magyar müvelődéstörténelem adatai nagy számmal ismertek eddig is, azonban földolgozva még kevés volt. Ujabban b. Nyáry Albert, Fraknói Vilmos s mások nagyobb gondot fordittottak a mult emlékei e részére, s feldolgozták a számadási könyveket, költségjegyzékeket, naplókat, leveleket, végrendeleteket stb. Ez irányhoz tartozik egy kis mű *Thallóczy* Lajostól, mely a „Századok“-ból külön lenyomatkép I. Apafi Mihály udvarát ismerteti. A társadalmi élet belsejébe vezet bennünket, elébünk tárja a konyhát. kamarát, ruha- s fegyvertárt, s sok tekintetben értelmébbé teszi a multat, mint a diplomata s háboru története.

„A bölcsészet jelentősége a jelenkorban és a jövőben.“ Előadás; tartotta a debreczeni főiskolai hittani társulat 1878 febr. 23-ki diszülésén Dr. *Vellentzei* Mór. Nagyobb s vegyes közönség előtt tartott (s azért helyesen: népszerü) előadás; de meglehetősen felületes is, a mi pedig nem szükségkép jár együtt a népszerüséggel. Megjelent mint Kókay Lajos bizománya, s ára 30 kr.

Az egyetemi könyvtár czimjegyzékének második kötete megjelent. Az 1877-ik évi gyarapodást foglalja magában: 1318 mü (2298) kötet czimét. Id. *Szinnyey* József, a könyvtár első őre és helyettes igazgatója szerkesztette nagy szorgalommal és gonddal. A nyolcz-ives kötetet az egyetemi könyvnyomda állitotta ki diszesen.

Vetter Antal honvédtábornok müve iránt, mely a biblia s a mai természettudomány viszonyát egymáshoz tárgyalja, oly nagy volt az érdeklődés, hogy még ki sem osztották az első kiadást az előfizetők közt, már is másodikról kell gondoskodni. Ritka eset nálunk.

A „Nemzeti Hirlap“ e hó 10-étől kezdte nagy alakban és esti lappal fog megjelenni. Szerkesztését Márkus István veszi át.

Vidéki hirlapok. „*Losonczi Híradó*“ czim alatt Losonczon vegyes tartalmu hetilap indult meg: ára egy évre 6 frt. — Nyitrán „*Nyitrai Lapok*“ czimü heti közlöny indult meg Rudnyánszky Gyula szerkesztésében; ezzel fogják kárpótolni a megszünt „Érsekujvári Lapok“ előfizetőit. — „*Párisi Lapok*“ czim alatt Nagy-Kanizsán hetilap indult meg; szerkeszti Párisban Edelényi Szabó Lajos, kiadja s a sajtótörvénynyel szemben felelős Bátorfi Lajos N.-Kanizsán; ára egy évre 6 frt.

A „Gallus“ czimü baromfi és nyultenyésztési lap szerkesztője, Grubiczy Géza 30 frankot aranyban tüzött ki egy pulyka-tenyésztési dolgozatra s a dijat dr. Rodiczky Jenő nyerte el, dolgozata most a „Gallus“-ban fog megjelenni, ábrákkal. Az aprómarha, galamb- és tengeri nyul kedvelői általában sok érdekes és hasznos közleményt találhatnak e gondosan szerkesztett kis lapban.

„A növérek.“ Ily czim alatt előfizetési felhivást veszünk egy 10—12 ivnyi egy kötetes regényre, mely augusztus végén fog megjelenni *Homorod* tollából. Ugyanez ideig küldendő be az előfizetési összeg is, (1 frt., diszpéld. 2 frt.) Szentpáli István alispán ur nevére Halmiba, Ugocsamegyébe. A mű jövedelmének egy harmada az orsz. népképzőegylet javára fordittatik.

Uj zenemüvek. *Rózsavölgyinél* „Ha benéznél ablakomon“ és „Árva vagyok“ magyar népdalok jelentek meg, énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Pauli Rikhárd, egynek-egynek ára 50 krajczár.

A nemzeti szinház junius 30-ával berekeszti nyári időszakát s egy hónapig zárva lesz. Ajtózárás előtt még egy uj forditott darabot adtak elő, az „*Aszalai uram leányai*“ czimü négy felvonásos szinmüvet, melyet L'Arronge német eredetije („Hasemanns Töchter“) után Ujházi Ede, derék müvészünk alkalmazott magyar szinre. A darabban sok mulatságos részlet van, de sok erőltetettség is, más darabokból eléggé ismert alakokkal. Legfőbb érdeme, hogy nehány jó szini erőnek hálás szerepet nyujt, igy Aszalai uramé (Ujházinak), Parányié (Vizvárinak), Aszalai nejeé (Szathmárinénak), három leányáé (Lendvainénak, Helvey Laurának és Lánczy Ilka szini tanodai növendéknek), Galambos Sándor lakatos mesteré (Halmynak) stb. — Julius 1-én *a szini tanoda* operai, 2-án pedig drámai növendékeinek volt évi vizsgája. Az előbbin részleteket mutattak be a „Troubadour“-ból, „Lindá“-ból, Faust“-ból, s „Fortunio dalát“ adták egészen. A szereplők közt leginkább kitüntek: már iskolázottságra mutató csinos hangjával Kurzweil Janka, a ki már szerződtetett tagja a nemzeti szinháznak, továbbá Kordin Mariska, ki a játék-operára mutatott hivatást, és Orley Flóra, ki fürge, csinos jelenség volt a „Fortunio“ Friquetjében. — A drámai vizsga estéjén Feuillet „Egy szegény ifju történet“-ből, „III. Rihard“-ból és „Stuart Máriá“-ból mutattak be egyes jeleneteket, a előadták Szigligeti „Nőuralom“ czimü vigjátékát egészen. Kéler Ilona a szavaló drámai szakmára bizonyitotta be hivatását, Czecz Katalin mély szinezetü hangjával a komoly drámára, alakjával inkább a vigjátékra. Dicsérettel emlitendő egy első éves növendek, Frank Szeréna, ki hangja szépségével, a kifejezés érejével, szinpadra termett alakjával és arczával tünt föl egy kisebb szerepben. A „Nőuralom“-ban kellemes természetes báju külsejével Csillag Teréz vonta magára a figyelmet. A férfi növendékek között Gyenes László tünt ki legjobban, ki már is értelmes szinésznek bizonyult. A közönség mind a két estén ugy megtöltő a szinházat, hogy téli estéken se jobban, s nem fukarkodott a biztató tapsokban, kihivásokban és virágcsokrokban, melyet a reménybeli művészeknek előlegezett.

A népszinházban a tavaly oly nagy hatásu és nagy jövedelmü „Sztrogoff Mihály utazását“ ujra elővették, s pénteken este mutatták be ismét először. Ez fogja betölteni a juliusi estéket legtöbbjét, megszakitva olykor egy-egy népszinmüvi előadással. E hó 19-ikére Lukácsy Sándortól van kitüzve egy mü: „*Kósza Jutka*“, melyet vidéki szinpadok már bemutattak.

**

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia julius 1-én tartotta a szünidők előtti utolsó ülését, s főtárgyát dr. *Ballagi Mór* emlékbeszéde képezte Székács József fölött. A nagy tanulmánnyal, jellemzőn, eszmékben és ékesen írt emlékbeszédet lebilincselt figyelemmel hallgatta mindenki. Az emlékbeszédből fölöslegesnek tartjuk az életrajzi adatokat közölni. Inkább az eszmék töredékéből veszünk át némely részt.

Székács, egy orosházi szegény tímármester fia, az odavaló lutheránus pap, a derék Szigethy János eszközlésére került a szarvasi diák iskolába, egyikébe ama kezdetleges, szegényes protestans intézeteknek, (három tanár tanította az egész gymnáziumot), melyeket a haladás árja már elsöpört. De emléköknek Ballagi meleg sorokat szentelt. Keveset tanítottak, de két nagy előnyük volt, melyeknek végtelen sokat köszön a nemzeti művelődés : olcsók voltak s a tudományt a legügyefogyottabbaknak is hozzáférhetővé tették; és — a mi fő — megtanították a növendéket tanulni, rászoktatták, hogy ismereteit önmunkásság által gyarapítsa.

A mai tanrendszer, midőn a sokféle tantárgy a növendék lelkét csak ugy röptében érinti, ha előmozditja is a középszerü tehetségek mivelődését, inkább elfojtja a teremtő, kezdeményező szellemet. A tananyag rengeteg tömege, mely a tanuló elméjét mintegy elboritja, sem időt nem enged neki a befogadott ismeretek assimilálására, sem kedvet nem ad az ön erején való továbbhaladásra, ugy hogy mikor a gymnasiumi pályát megfutott ifju az u. n. érettségi vizsgára előáll, már odáig van, hogy miután minden néven nevezendő tudományba belekóstolt és semmi sincs többé, mi reá az ujság ingerével hathatna és figyelmét lekötheté : a tulterheltetésben kimerült ifju az egyetemre átmenvén, választott szakmáját már csak kenyeretadó mesterségnek tekinti : mindent elkövet ugyan, hogy abban a szükséges jártasságot megszerezze, képzett, ügyes emberré is lesz ; de a mire idáig eljut, annyira kifáradt, hogy az életbe kilépve már csak élvezni akar és hervadt lelkében többé nagyratörő nemes gondolatnak nincs helye.

Hű kinyomata ez az iskolai pálya összes társadalmi életünknek. A mohóság az eszközök megszerzésében oly nagy, hogy a miatt az élet czéljait tévesztjük szem elől ; oly tehetetlenek vagyunk a szerzésben, hogy nem maradérőnk és időnk a szerzettek kellő felhasználására.

Nem oly melegházi légkörben érlelődnek a jövőt termékenyitő eszmék emberei, azon bátor szellemek, kik társadalmi átalakulásokkor előljárni és a haladás utját egyengetni hivatvák.

A tapasztalat mutatja, hogy a követett rendszer, ha előmozditja is a középszerü tehetségek mivelődését, inkább elfojtja, mint kifejti a teremtő, kezdeményezési szellemet, s fásult haugulatot szül, mikor hazafi tettekre és önmegtagadó lelkesülésre legnagyobb a szükség.

A mit a szarvasi iskola nyujtott, hol Székács a hat deák osztályt végezte, mindössze annyiból állt, hogy a tanuló megtanult latinul irni és beszélni, ez által eszközt nyert arra, hogy a klasszikai világba magát beleélvén, lelke oly események iránt heviiljön, melyek minthogy egykoron, mint valóságok léteztek, ujra létesithetőknek tüntek fel. Ennélfogva azok nemcsak az elmének, hanem az akaratérőnek is hatalmas rugóivá lettek.

Székácsnak gyorsan emelkedő lelkészi népszerüségét és költői hirnevét Ballagi e szép szavakkal rajzolta :

Székács az ujuló Magyarország élő tükre, mint szónok magában egyesitette mindazt, a mi az akkori magyar társadalmat lelkesité : a létező állapotok visszás volta feletti hazafi-bánatot és a jövendőbe vetett hit ábrándját. Csakhogy a vallás enyhitő behatása alatt a két érzelem elvesztette zaklató jellegét, s egyesülve arra szolgáltak, hogy a szív nemesb hurjait mind rezgésbe hozzák. Hogy igy alapitott uralmát Székács mind végig megtudta tartani a lelkek felett, annak magyarázata, hogy az élő forrás, melyből szónoklata termő képességét s mindig friss életerejét meritette, a szerető szív volt. Sohasem dogmatikus, mindig moralista ; sohasem szőrszálhasogató, mindig költő.

Az emlékbeszédet Ballagi következőleg végezte be : „Harminczhárom évvel ezelőtt két magyar utas gyalogolt a Schwarzwald bérczei között. A vidék nagyszerüsége, az éjjeli csöndnek ünnepélyes volta komoly hangulatba ejtette az ifju utasokat. Lelkük előtt a haza s különösen a protestantizmusnak akkoriban a mainál sokkal komorabb képe lebegett. Akkor ott — isten szabad ege alatt — fogadást tőnek, hogy ezentuli életök minden perczét a hazai protestans ügynek szentelendik, az egyik mint gyakorló pap a praktikus élet mezején, a másik mint tanár az elmélet, a tudomány terén. Székács József volt a fogadástevők egyike ; és a másik, kinek osztályrészeül jutott a dicsőt tulélni, ma világ és isten szine előtt azt a tanuságot teheti, hogy soha halandó tett fogadást lelkiismeretesebben nem teljesitette, mint a boldogult, kinek több mint egy emberöltőn át lelke minden gondolata, szivének minden dobbanása egyházának és hazájának vala szentelve."

A folyó ügyek között *Fraknói* Vilmos titkár elsőben is Szőnyi Pál elhunytát jelentette be. Majd az ujon választott tagokra tért, kik közül Kruesz Krizosztom, Kállay Benő és Schulhof Lipót levélben köszönték meg a kitüntetést. *Rudolf trónörökös* ő fensége is megkapta az értesitést tiszteletbeli taggá választatásáról, s e tárgyban az ő felsége személye körüli miniszter értesité az akademiát, hogy a trónörökös köszönettel fogadta tiszteletbeli taggá történt megválasztását, s egyuttal kijelenté, hogy a természettudományi osztályba kiván sorozotatni. Ezután *Lévay* Henriknek, az első magyar biztositó társaság vezérigazgatójának levele olvasatott föl, melyben hivatkozva Csengery Antalnak a nagygyülésen tett felhivására, tudatja, hogy *tizezer* frtnyi hagyományt szánt az akademiának, s halálaig rendelkezésre bocsátja ez összeg ötös kamatait. „Hirdessen az akadémia minden évben *„Lévay Henrik-díj"* czim alatt pályázatot, és pedig fölváltva nemzetgazdasági vagy mezőgazdasági kérdésekre, vagy pedig — hogy az essay-irodalom előmozditassék — essayszerü monographiákra, melyek anyaga a hazai történetből vagy irodalomtörténetből lenne meritendő, s melyek egy-egy kiválóbb egyéniségből kiindulva, valamely iroda, lomtörténelmi vagy történeti tekintetben nevezetes korszakot tárgyalnának."

Az összes ülés éljenzéssel fejezte ki köszönetét az adományozó iránt s a pályázat formulázását bizottsághoz utasitotta. Végül bejelentetett, hogy az idei Sztrókay-pályázatnál kiváló dicséretben részesitett jogi szakmunka szerzőjeül *Zlinszky* Imre királyi táblai biró jelentkezett.

A történelmi társulat julius 4-iki ülésében először is *Pesty* Frigyes olvasta föl *Majláth* Bélának a szent-iványi, liptómegyei s egyéb magán levéltárakban tett kutatásáról az ismertetést, mely főkép a XIII. századból való Liptai Bogomérra s a tőle származó családokra vonatkozó adatokkal foglalkozik részletesben. Utána *Dux* Adolf mutatott be egy kis tanulmányt Messerschmidt F. X. szobrász, a képfaragás Hogarthjáról, melyben a történelmi társulat mult évi kirándulása alkalmával a pozsonyi városi leveltárban föllelt adatokat dolgozta fel. Messerschmidt élete végső éveit Pozsonyban töltötte, s ott is halt meg. Ezután *Henszlmann* Imre a Spervogel krónikájáról tett jelentést, melyet Lőcse városa nem régiben beküldött a társulatnak. A svájczi eredetü Spervogl, ki Lőcsén polgármester is volt, 1516—36-ig naplót vezetett, belejegyezve minden hirt, a mit hallott. Dühös Ferdinánd-párti volt, gyülölte Zápolyát, s följegyzéseiből valódi nyárspolgár tünik föl. Élénk képet nyerünk azonban naplójából az akkori városi élet és a keletkező reformáczió felől ; azért Henszlman méltónak tartaná kiadását. E tekintetben azonban a társulat most nem határozott. — Végül titkári jelentések fejezték be a szünidők előtti utolsó ülést. B. Bánffy Miklós kolozsvárról alapitó tag lett. A vándorgyülés az idén Kassán lesz, s a részt venni akarók julius 15-ig még jelentkezhetnek. A hadtörténeti bizottság a kassai kirándulás alatt megnézi a *mohi* csata szinhelyét is.

Mi ujság?

József főherczeget a budai lövész-egylet legfőbb lövészmesterének választotta meg. A megválasztást a főherczegnek egy küldöttség adta tudtul, melynek szólója, Érczhegyi fölövészmester arra kérte a főherczeget, hogy a szeretet és ragaszkodás sugallta ezen eghangu megválasztást fogadná el. A főherczeg igy válaszolt : „Igen örülök, hogy személyemben összpontosul az uraknak bizalma, s azért kijelentem, hogy szivesen elfogadom a megtiszteltetést és kivánom, hogy az egylet virágozzék s általa mi nél több lövész kiképeztessék, mert a lövész-gylete'k működése ugy is összhangban van a honvédséggel." Ezután hosszasabban és barátságosan társalgott a küldöttség egyes tagjaival.

A belga királyné már a közelebbi napokban elhagyja a Margit-szigetet és Szent-Antalra megy, hol leánya Koburg herczegné tartózkodik. A királyné a fővárosban időzése alatt gyakran tett kirándulásokat és sétákat. Klotild főherczegnővel együtt nem egy kereskedésben fordultak meg, egyszerü fekete ruhában, s mivel magyarul beszéltek, vidéki földes asszonyságoknak gondolták őket. A királyné a szigeten reggeli 5 órakor már egy kis poni fogatra ül, s a főherczegi családhoz hajtat ; aztán a sziget felső részére mennek, és hallgatják a czigány zenét. Kedden a fogaskerekü vasuttal a Svábhegyre ránduldtak, s az Eötvös villától kezdve végig sétáltak a zugligetbe, onnan le a Laszlovszky-majorhoz, hol vacsora várta őket. Csütörtökön pedig a királyné és a főherczegi család a „Mátyás király" gőzhajóval a Dunán tettek kirándulást, egész a visegrádi romokig, Nagy-Marosig.

A képviselőválasztások mozgalmai most még nagyon szerteszét csapongnak, tömérdek jelölti nevet sodornak felszinre, s a hirlapok hasábjaira, vagy plane a sietősen kitüzött lobogókra és falragaszokra. Még egy kis időre van szükség, hogy leszürődjön a sok névből mind az, mely nem fog a választási urnába jutni. A főváros kerületeiben sem történt még megállapodás a jelöltekben. A belvárosban Gorove Istvánt és Királyi Pált emlegetik ; a Terézváros külső felében gr. Szapáry Gyulát akarja föllépteini a kormánypárt, a függetlenségi párt pedig Helfy Ignáczot kérte föl ; a Terézváros másik kerületében Hoffman Pálról, Radocza Jánosról és Schvartz Gyuláról van eddig szó ; a Ferenczvárosban a kormánypárt Korizmics László mellett van, az egyesült ellenzék Mudrony Soma körül ; az ó-budai kerület, mely most választ először, Iványa Imrét hozta szóba, mint kormánypárti jelöltet. A Józsefváros még Jókai beszámoló beszédjére vár, mely 7-kén lesz. A Lipótváros és a várbeli kerület jelöltjei az eddigi képviselők : Wahrmann és Pauler Tivadar miniszter.

Az elhuny Szőnyi Pál több jótékony intézkedést tett végrendeletében. Megemlékezett az akadémiáról, természettudományi társulatról, ref. hitközségről és számos iskoláról. Nagybecsü ásványgyüjteményét, melynek minden példánya kitünő darab, s melyért a szerb kormány 25 ezer forintot ajánlott a belgrádi muzeum számára, a debreczeni reform. főiskolára hagyta, mint annak egykori hálás növendéke.

A párisi kiállitás látogatása egyre növekszik Junius hóban 2 millió 301,919 látogató fordult meg a kiállitási téren, majnem 600,000 látogatóval több, mint májusban. A juniusi bevétel belépti dijakból közel két millió frank. Junius utolsó napjain roppant nagy volt az idegenek tömegesülése Párisban. A jun. 30-án rendezett nemzeti ünnep vonzott mindenkit. Az egész város föl volt lobogózva, s este kivilágitva. Az emberek háromszinü kokárdát tüztek föl. A köztérek, boulevardok, utczák, a boulogni erdő a forróság daczára mint hangyaboly hemzsegtek egész késő északáig az emberek ezreitől. A kivilágitás nagyszerü volt, a belvárost, boulevardokat, a Tuilleriák kertjét, a Concordia-tért, az elyséi mezőt fénytenger boritá ; villamos telepek a Seine medrét, s a boulognei erdő tavát mint nap világiták meg. A „Vive la republique!" kiáltás minduntalan feldördült. Az ünnepély reggeli 9 órakor a kiállitási palotánál kezdődött a köztársaság szobrának felavatásával ; a nép ezután, felhasználva a belépti dijnak 25 centimes-ra történt leszállitását, a közkiállitás helyiségeit özönlötte el ; innen az elysei mezőkre, a Tuilleriák kertjébe, s este a boulognei erdőbe vette utját a népáradat. A kamrák a népünnepre félmillió frankot szavaztak meg, a kormány ebből a szegények között 20,000 frankot osztatott ki. A különféle jótékonysági és más közalapokból is tetemes élelmi szert stb. vásároltak a szegények számára.

A közoktatási miniszter dr. Ballagi Aladárnak, a fiatalabb irói nemzedék e tehetséges és szép készültségü tagjának magántanárrá képesittetését helybenhagyó tudomásul vette, s őt e minőségben megerősitette.

Eljegyzés. Dr. Wittmann Lázár egyetemi magántanár, gyermekkórházi tanársegéd s a népszinházi ismert orvosa eljegyezte Grauer Jenny kisasszonyt, Grauer Miksa szeszgyáros és városi képviselő kedves leányát.

Dr. Batizfalvy Sámuel egyetemi magántanár városligeti magán-gyógyintézetében a lefolyt év alatt 614 beteg részesült orvosi gyógykezelésben. Ezek közül 551 járóbeteg volt, 63 pedig az intézetben lakó. E gyógyintézet 9 éves fönnállása óta 8732 beteget részesitett orvosi segélyben. Az igazgató főorvoson kivül Budapest legkitünőbb orvosai gyógyitottak. Az intézet sokat nyert a városligeti artézi kut vize által, mely hathatós gyógyerővel bir sok bajban.

Nubiai karaván. Nehány nap óta egy afrikai társaság időz az államkertben, egy nagy állatseregelettel. Az a nubiai karaván ez, mely körutat tett Európa nagyobb városaiban, s most igazgatójuk, Hagenbeck eljött velök hozánk is, hogy bemutassák testi ügyességüket és állatjaikat. A társaság tagjai igazi afrikai sötétbőrüek, lenge fehér köpenyekben, meztelen lábszárakkal ; göndör, bozontos hajuk keményen megfaggyúzva, hogy még borzasabbak legyenek. Meztelen jobb karjukra imádság van kötve, zsineg alakjában. El nem türnék, hogy valaki megérintse e kart. Mikor az indóházból az állatkertbe vonultak, nagy néptömeg kisérte őket, s ha az utczán megjelennek, mindig csoportosulást idéznek elő. Kiséretükben van 14 fiatal elefánt, tehát egész csorda, melylyel mindenféle mozdulatot hajtanak végre, 2 orrszarvu, 9 zsiraf, egy viziló, 14 antilop, 17 teve, 17 struczmadár, szudáni szamarak, majmok, kőszáli zergék, stb. Rendeznek teve-futtatásokat is, saját nemzeti zenéjük mellett.

Vilmos császár egészségi állapotáról julius 4-iké-ről a hivatalos orvosi tudósitás azt jelenti, hogy valamennyi sebe begyógyult, s ereje is gyarapodik. Más tudósitás szerint : a császár testileg korán sem erősödött annyira, mint az orvosok óhajtanák. Ellenben szellemileg ismét oly élénk, mintha semmi baj sem érte volna. A járás még mindig nehezére esik, egyik kezével botra támaszkodik, a másik kezén vezetik ; az ételt szájához nem tudja fölemelni, miért is még mindig nyujtják neki.

A spanyol királyné halála a legmélyebb részvéttel boritotta el az egész országot. Az ifjuság és szépség váratlan sirba hanyatlása meghatott mindenkit. A királyné atyja, Montpensier herczeg junius 24-én érkezett meg Párisból, s jelen lehetett a szomoru szertartáson, mikor az indiai patriarcha a halotti szentségekkel ellátta a királynét. Este felé a beteg nyugodtabbnak látszott, s megkérdezte anyjától : „Aludtál édes anyám ?" A javulás másnap is látszólagos volt, de este felé a visszaesés jelei mutatkoztak, s a királyné nem tudott semmi táplálékot magához venni. Ekkor, 25-én este értesitették a madridi népet, hogy a betegség a legaggasztóbb mérvben rosszabbra fordult. Az orvosok erősen működő gyógyszerekkel még rövid üdülést tudtak előidézni, de hajnalban ez is eltünt, s a beteg elvesztette eszméletét és szólni sem tudott. A király átölelve tartotta nejét, az aszturiai herczegnő az ágy másik oldalán sirt, s a szülők az ágy lábánál álltak fájdalomtól lesujtva. A beteg nagyon szenvedett, s délben 12 óra után halt meg. A király a haldokló homlokán tartotta kezét, s a halál bekövetkezésekor sirva borult le. A madridi püspök a királynénak, azonnal kimulása után, lecsukta szemeit és ajkait ; a király pedig levonta ujjáról a jegygyürüt. A jelenlevők mindnyájan térdre borulva imádkoztak. Csak nehezen lehetett rábirni a királyi családot, hogy hagyja el a halottas szobát. Midőn a halálhirt a városban megtudták, a bőrzét bezárták, ezen példát sok kereskedés is követte. A koporsó körül spanyol nemesek álltak, a kápolnává alakitott oszlopos teremben. Junius 28 án kisérték el nagy halotti pompával az Escurial sirboltjába. A temetés alatt Alfonz király egy fülkében ült, sápadtan és teljesen megtörve. Nyolcz pompásan ékitett ló vonta a kristályüveges gyászkocsit, s a madridi bibornokérsek imája mellett helyezték el az élte virágában elhunyt királynét a sötét sirboltba.

A kongresszus teljes müködésben van, s e hó 10—12-ikére alkalmasint bevégzi teendőit, s a Balkán félsziget szétszakgatását. Még a kis-ázsiai Örményország uj határainak megállapitása van hátra, mint főfontosságu kérdés, mely kiválólag angol érdek. Voltaképen a kongresszuson török érdek nem is jött szóba. Törökországot egészen föladta a kongresszus, mely szláv, bolgár, montenegrói, görög, angol és sokféleképen támadt mindenféle érdekek kereszt tüze alá vette a félhold birodalmát. Az osztrák-magyar érdek Bosznia és Herczegovina megszállása. Tehát bevonulunk oda, s mivel a porta meghatalmazottjai tiltakoztak ellene, most ujabb mozgósitás következik. Valószinü azonban, hogy a megtört, s mindenki által elhagyott porta nem fog fegyverrel ellentállni, s a földosztás megtörténhetik vérontás nélkül. És ezt most már mindnyájunknak óhajtani kell, mert magyar ezredek képezik a megszálló sereg legnagyobb részét.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napokban : Németh Samu, budapesti ügyvéd, ki éveken át a herczeg Eszterháziak és Batthyányak jogtanácsosa volt, 63 éves korában Budapesten. — Dr. Francisci Kázmér, régebben fővárosi ügyvéd és lipótvárosi járásbiró, Bécs mellett, Kierlingben. — Karathnai Könczei József, Háromszékmegye pénztárnoka, 65 éves korában Sepsi-Szent-Györgyön. — Bessenyői Bessenyey Gábor hosszas betegeskedés után 57-ik évében Sátoralja-Ujhelyen. — Alsószopori Nagy Antal ügyvéd, 64 éves korában Komáromban. — Prusinszky Henrik, a zircz-cziszterczi rend tagja, bakony-koppányi lelkész, 39 éves korában. — Tóth József, vasmegyei árvapénztári ellenőr. — Batthyányi Zsigmond gróf Szalónakon. — Verbóczy József ügyvéd 52 éves korában H.-M.-Vásárhelyen. — Rudó Bertalan ügyvéd Ungváron. — Zimmermann János, ferencz-rendi áldozár Pozsonyban. — Neumann Mór aradi szeszgyáros Bécsben. — Pilisy Kálmán, Pestmegye tiszteletbeli szolgabirája Sápon, 22 éves korában. — Nitschner Jakab, német iró, ki szabadelvü eszméjéért a negyvenes években az osztrák hadseregot, hol tiszt volt, kényszerült ott hagyni, később pedig a magyar honvéd hadseregbe lépett százados ranggal, 59 éves korában Bécs mellett Neuwaldegben. — Dr. Kolozsvári Sándor, kolozsvári egyetemi tanár testvére : Kolozsvári Klára élete 36-ik évében Nagy-Ajtonban.

Szerkesztői mondanivaló.

Szl. G. A tárgy érdekes s méltó az ismertetésre. Azonban kissé népszerüebben kellene tárgyalni, habár ez által a közlemény kétszerte terjedelmesebbé válnék is. Ez esetben az irásmodor is kevésbbé száraz, szakszerü, inkább irodalmi lehetne, a nélkül hogy e miatt a nagy közönség által meg nem érthető részletekbe kellene bocsátkozni. Kérjük ily módon ujra beküldését. Az egyvelegeket fel fogjuk használni.

Hampton Cours. Érdekes. Közölni fogjuk a maga során.

Álmai (nem Almai) Zsigmond. A rosszakat (szerinte balfelül állitandókat) beküldötte ; de a jobb felül állitandó jókat otthon feledte. De csak hadd maradjanak, nem kivánjuk, hogy beküldje.

Hr. Gy. Az Arvaleány csak oly gyönge mint a Temető. Egyik sem jár közel sem ahhoz, hogy a mértéket megüsse.

Mari emléke. Bánatában, ugy látszik, magyarul is elfelejtett. Különben, hogy irhatna ilyent : Elhagytam tégedet . . . ? Az igeragozást talán tudnia kellene annak, a ki verset akar irni

Sátoralja-Ujhely. K. J. Maga helyén fel fogjuk használni.

SAKKJÁTÉK.

970. számu feladvány Pearson M.-től.

Sötét.

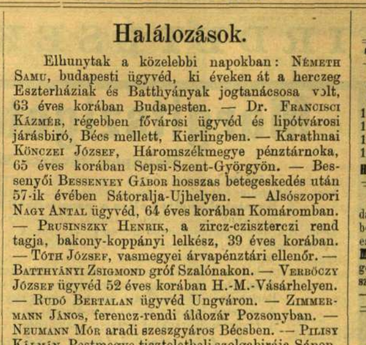

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 965. számu feladvány megfejtése.

(Berger J.-től.)

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vg7—h7	Ke6—d5 (a)
2. Fg6—b1	Fd6—e5
3. Fb1—a2 mat.	
a.	
1.	Fd6—c5 (b)
2. Fg6—d3	T. sz.
3. Vh7—f5—e4 mat.	
b.	
1.	Fd6—b8 :
2. Vh7—e7 ;†	Ke6—d5
3. Ve7—e4 mat.	

Helyesen fejtették meg : *Veszprémben* Fülöp József. *Gelsén* Glesinger Zsigmond. *Sárospatakon* Gérecz Károly és Németh Péter. *Kolozsvárt.* Csipkés Árpád. *Budapesten* K. J. és F. H. *Kis-Várdán* Váczy István. *A pesti sakk-kör.*

HETI-NAPTÁR. Julius hó

Nap		Katholikus és protestans	Görög orosz	Izraelita
7	V	F 4 Villibald p.	F 3 Eszter	25 Á 3 Febronia	6 Aspázia
8	H	Kilián püspök	Gillyén	26 Dávid rem.	7
9	K	Lukreczia	Anatolia	27 Czirill Samu	8 Athália
10	S	Amália szüz	Ilma	28 Péterfele h. v.	9
11	C	Pius pápa	Eleonora	29 Pét. és Pál ap.	10 Borbál.
12	P	Henrik császár	Nábor	30 13 Apostol	11
13	S	Margit szüz	Jenő, Joel	1 Julius Kozma	12 Sab. Bal.

Hold változásai. ☽ Holdtölte 14-én 11 perczkor déli 12 óra után.

Tartalom : Szőnyi Pál (arczkép). — A latin népek dala. — Kárpáti képek (két képpel). — A berlini konngresszusból (két képpel). — Fekete Oroszországban. — Tudósok mulató estéje. — Egy bün története (két képpel.) — Egyveleg. —

Mellékl et : Egy művészileg készitett óra (képpel). — Barangolás a világtárlatban. — Másod-kézből. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság ? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Felelős szerkesztő : **Nagy Miklós.**
(I., Egyetem-tér 6. sz.)

Az **Assicurazioni Generali,** mint minden évben, ugy az idén is nyilvánosságra hozza az általa teljesitett kárpótlási fizetéseket. Az 1877. évi kimutatás szerint az emlitett intézet a multt évben 15.729 kár érte, melyekért 6,322.041 frt 54 kr összeget tevő kárpótlást fizetett, s számolási és felvételi költségek fejében 166.868 frt 26 kr volt általa teljesitendő.

A 6,488.909 frt 80 kr együttes összeg a következőleg oszlott meg :

Magyar királyságban	2399 kár fizt	1,180.675.17
Osztrák tartományokban	3815 » »	1,338.241.65
Olaszországban	5317 » »	1,644.923.45
A többi külállamokban	3198 » »	2,335.069.56
	15729 kár frt	6,488.909.80

E kimutatásból eléggé kitünik, mily üzleti terjedelemmel bir, s egyuttal mily jogos jó hirnévnek örvend, mint egyik elsőrendü és legszilárdabb biztositó intézet az Assicurazioni Generali ; oly hirnévnek, melyet nem csupán teljesitett jelentékeny biztositékainak, hanem a mindenütt elismert, üzleti ügyeiben tanusitott, loyalis eljárásának köszönhet.

Egy osztrák-magyar intézet sem mutathat fel oly jelentékeny fizetéseket, mint az Assicurazioni Generali, mely alapitása óta frt 122,988.891.39 kárpótlást teljesitett.

Figyelmeztetésül!

Azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük junius végén lejár, felkérjük, hogy előfizetéseiket mielőbb megujitani sziveskedjenek, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be.

Előfizetési föltételeink félévre :

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok . . . 6 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Háboru-Krónikával együtt . . . . . 7 frt — kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság . . . . . 4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a Háboru-Krónikával együtt . . . . . 5 frt — kr.

A „Háboru-Krónika" 1877. évi folyama még folyvást megrendelhető 1 frt 40 krjával ; az 1878. január-juniusi félévi folyam 1 frtjával.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a Háboru-Krónika megrendelésénél **ozimszalagjukból** egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamaczió és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz a.

Igen sok személy panaszkodik, hogy reggel fölkeléskor a nyak beszorul, minek oka a nyeldeklőnek többé-kevésbbé eluyálkásodása. Ennek a kiköpés általi eltávolitására sokszor a leghevesebb erőködések tétetnek, melyek gyakran köhögést, sőt néha élénk hányásingert idéznek elő, s csak egy vagy két óra lefolyása után sikerül a legnagyobb fáradsággal a légzést nehezitő akadályokat elhárítani. E rendkivül sulyosító baj megszüntetésére szolgáló szernek mondható, s minden ily bajtól megszabaditónak nevezhető a kátrány, mely rendkivül kedvező gyógyhatással bir minden légzőszervi bajokra. Elegendő minden étkezéskor két vagy három Guyot-féle kátrány-tokocska bevétele, hogy a leggyorsabban oly enyhülés érethessék el, minőt hiába keresne nagyszámu, többé vagy kevésbbé drága gyógyszerek vételével. — Tiz eset közül nyolcz vagy kilenczben ezen nehézségek a kátrány-tokocskák rendes használata után teljesen megszünnek.

Különösen kiemelendő, hogy, miután minden üvegcse 60 tokocskát tartalmaz, az egész kura alig kerül többe, mint naponkint 10—20 krajczár jelentéktelen összegbe.

Azon gyors elterjedés, melyre ezen készitmény talált, igen sok utánzatot idézett elő. Guyot ur tehát csak azon üvegcsékért áll jót, melyek czimkéjén alá irása három szinben van nyomva.

Raktárak Budapesten : Török József gyógyszertára a „szent lélekhez", királyutcza 7. sz. ; — városi gyógyszertár, városház-tér 6. sz. ; — Pilich Ferencz gyógyszertára a „magyar király"-hoz, marokkoi-utcza 1. sz. és a legtöbb gyógyszertárakban.

Egy hasáb nagyságú petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad *Bécsben*: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

HIRDETMÉNY.

A lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság által a lótenyésztő- és vevő-közönség tudomására hozatik, miszerint társaságunk a győri septemberi 8—10. vásárkor, ugy a debreczeni október 6—8. vásárkor lókiállitást rendez, és dijul kitűz a vásárra hozott legszebb pár kocsilóra, melyek 4—7 év között vannak.

Győrben 1-sö dijul 24 darab, 2-ik 15 drb, 3-ik 10 drb, 4-ik dijul 5 drb aranyat.
Debreczenben 1-sö dijul 20 drb, 2-ik 10 drb, 3-ik 6 drb, 4-ik dijul 4 drb aranyat.
Ugyanakkor kettős fogatu ügetö versenyre dijul kitűz
Győrben 1-sö dijul 40 drb, 2-ik dijul 10 drb aranyat, 3 ik dij a kettős tétel.
Debreczenben 1-sö dijul 33 drb, 2 ik dijul 10 drb aranyat, 3-ik dij kettős tétel

Ugyanezen vásárokon fogatok, lovak s ezekhez tartozó iparczikkek — mint nyeremény tárgyakból álló, a m. kir. miniszterium által engedélyezett, a magyarországi lótenyésztés emelésére irányzott **sorsjátékot** rendez, melynek Győrben, ugy Debreczenben külön külön 20 darab értékes szép nyeremény tárgya lesz.

1-sö nyeremény tárgy egy teljesen felszerelt szép négyes fogat.
2-ik „ egy teljesen felszerelt szép kettős fogat.
3-ik „ egy felszerelt igás f gat.
4-ik „ egy szép paripa nyereggel,

továbbá több egyes lovak, pony, 3, 2, és 1 éves csikók és lóhoz tartozó szép iparczikkek.

A nyeremény tárgyak a vásár alkalmával lesznek a közönségnek bemutatva. A nyeremény tárgy azonnal átvehető s a ki megtartani nem kivánja, a társaság az eladást lehető magas áron eszközöli fogja.

Sorsjegyek kaphatók **Győrben** Jerffy Antal nagykereskedő urnál, **Debreczenben** az ipar- és kereskedelmi banknál, **Budapesten** a társaság hivatalos helyiségében, nemzeti szinház bérház 1-sö eme et.

Egy sorsjegy ára 1 frt.

Budapest. 1878 jun. 21. 4606

Az igazgatóság.

Különös figyelemre méltó!

A hirneves dr. **FORTI**-féle

sebtapasz

mely rendkivüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapitó hatása által legyorsabb, legbiztosb s egyszerüsmind gyógyulást eszközöl különnemü bajokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagot 1 frt, használati utasitással együtt postán küldve 20 krral több. 4025

Központi küldeményező raktár Pesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz.

Bresben Pleban F. X. gyógyszertárában, Istvántér 1. szám. Dr. Girtler F. gyógyszertárában, Freiung 7. szám, Herbabny G. gyógyszertárában, Neubau, Kaiserstrasse Nr. 90. — **Gráczban**: Nedved A. gyógysz. a Mur-téren.

Továbbá kapható **Budapesten**: **Pillich F.** nagy(3) korona-utcza. — **Formagyi P.** gysz. három korona-utcza 26. sz. — Ifjabb **Wagner D.** váczi-utcza és a „**nagykirályfiához**“ czimzett gyógytárában, Kristóf-tér sarkán; és idősb Dr. **Wagner D.** gyógytárában, váczi boulevard 59. — **Egressy R.** gyógysz. nádor-utcza 2. — **Telkesy J.** udvari gyógyszertárában a várban. — **Wlaschek E.** gyógyszertárában a Krisztina-városban. — **Frum J.** Schwartzmayer A. gysz. viziváros fő-utcza. — **Elsoforfer** gysz. Tabánban (Rácváros) fő-utcza. — **Alsó-Lendván**: Kiss B.-nál. — **Áradon**: Rozsnyai M. gysz. urnál. — **B.-Ujfalun**: Sárréthy L. — **Békes-Csabán**: Biener B. — **Büd-Szent-Mihályon**: Lukács F. — **Debreczenben**: dr. Rötheschnek V. E., Tamássy K. Göltl N. és Orvényi O. — **Duna-Földváron**: Nádhera P. — **Egerben**: Schuttág J. és Köllner Lör. — **Eperjesen**: Isépy Gy. — **Érsek-ujvárott**: Conlegner J. — **Gyöngyösön**: Mersits N. — **Győrött**: Lebner F. — **Huszton** Teodorovics J. utóda. — **Jászberényben**: Teschler E. — **Jolsván**: Kecskéssy T. — **Kassán**: Koregtsó A., Wandraschek K., Megay G. és Hegedüs L. — **Késmárkon**: Genersisch C. A. — **Komáromban**: Grötschel Zs. — **Léván**: Boleman Ede. — **Mező-Berényben**: Baranyi N. — **M.-Tur**: Borbás J. — **Miskolczon**: Dr. Csáthi, Szabó és Mayer R. gyógysz. — **M.-Szigeten**: Héder L. — **Mitrowiczon**: Krisanecz A. fiainál. — **N.-Kanizsán**: Prager Béla. — **N.-Károlyban**: Sötér J. — **N.-Szombaton**: Pántotsek R. — **N.-Váradon**: Huszella M. és Molnár J. gyógy. — **Nyirbáthoron**: Satruhár J. **Nyiregyházán**: Korányi J. gysz. és Kovács S — **Paksou**: Malatinszky S. — **Pécsett**: Sipőcz J. **Pozsonyban**: Pisztóry B. — **Putnokon**: Fekete N. — **Rimaszombatban**: Hamallár K. — **Rozsnyón**: dr. Pösch J. gysz. és Hirsch J. N. — **S.-A.-Ujhelyen**: Gallik G. és Pintér F. — **Sümegen**: Stamborszky L. — **Szathmáron**: Bossin J. — **Szegeden**: Kovács Albert. — **Sz.-Fehérvárott**: Braun J., Brozmann E. és Diebálla Gy. — **Székelyhidon**: Szabó J. — **Szombathelyen**: Pillich F. — **Tarpán**: Monó T. — **Temesvárott**: Tárczay István és Pap J. — **Técsőn**: Agoston Gy. — **T.-Ujlakon**: Roykó G. — **Tisza-Lökön**: Pintér Pál. — **Tokajban**: Dr. Juhász P. — **Ungvárott**: Jám Sándor gyógysz. Speck J., Peltzkrsky A. és Krausz A. — **Veszprémben**: Ferenczy K. — **Villányon**: Fekete E. — **Zirczen**: Tejfel J. — **Zólyomban**: Stech L. **Erdélyországban. Kolozsvárt**: Valentini A. és Wolf J. — **Brassón**: Schuster K. L. és Gyertyánffy és Verzár. — **Hátszegen**: Mátéfi B. gyógysz. — **M.-Vásárhelyt**: Bucher M. — **Segesvárt**: id. Misselbacher J. B. — **Szászvároson**: Rekert E. K.

Tekintetes Forti László urnak Budapesten.

Kérem, sziveskedjék **csoda-tapaszából** 2 db. 50 kros csomagot postai utánvét mellett mielőbb küldeni.

Czered, Nógrád megye, u. p. Zabar.
Kiváló tisztelettel **Endrődy Gézáné.**

U. i. Nem mulaszthatom el, hogy ide ne jegyezzem, miként mindazok, kiken e tapasz segitett, napi imájukba zárják t. uraságodat; sőt az asszonyok egyike, — szegénységéhez képest — néhány tojással és mákkal is akart önnek kedveskedni. Szegénynek 5 lyukkal folyt a karja, s most semmi baja.

Ezen kitünő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készitője Forti László. Lak.: Buda, ráczv., Boczkay-tér 719. sz.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg artézi forrás — porczellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykészülékkel — nagyszerü kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és belföldi lapok — naponta zene.

Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévviz kedvező eredménynyel használtatott:

Köszvény — az izületek, izmok, csonthártya, ideghüvely idült csuza. A csuz, köszvény, erőmüvi behatások, typhus után fellépő hüdések. — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszüt, izületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hüdés. — Bőrbántalmak. — Vizelési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak.

A hévviz belsőleg eredménynyel használtatott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál.
A szigeten van gyógyszertár; ellátva mindennemü ásványvizzel. Rendelő orvos: **dr. Verzár.**
Bérleteknél ugy a fürdő-, mint a menetjegyek együttes váltásánál árelengedés.
A szigeten lakók a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek.
A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. 4444

A nyári idény május 1-én megnyittatik.

A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában.

(Utolsó posta: Ó-Buda.) **A margitszigeti felügyelőség.**

Égalji alpesi gyógy-hely, sós-fürdők.

Bad Reichenhall

Reichenhalli fürdő.

Savó-gyógymód, belégzések, légnyomási készülék.

Vasuti állomás. 4601

Kimeritő tervezetek díj nélkül a kir. fürdő-biztosi hivatal által.

Idényi czikkek.

Raktár (nagyban és egyenként) szilárd készitőkek, orvosoktól sokszor rendelt otthon olcsón és folyton frissen készithető kellemes ildlő szodavizmek frt 7, 8, 9, 10, 12. 14

Liter 1/2, 1, 1 1/2, 1 3/4, 2, 3, legjobb szoda és borkő 2 1/2 font frt 2.—, 10, 20, 30 kr. Japani összehajtható legyező. 85 kr. angol kelme nyári kalap.

Halá-szkellékek utasitással, Bambus halászbot kihuzh. frt 1.40, kerékkel frt 7—14, horogeszköz 10—90 krig, csalókalegyek, tuczat 80 kr., hálók, horgok, alaphorgasinor.

Fagylaltgép utasitással, önmüködő frt 9, 12, 14, 18, hajtóval frt 9.50, 14.50, 21, amerikai habverő frt 1.50, légymentősodrony-borit. 40, 50, 60, 80 kr. légyfogóüveg fehér, kék 30, 40 kr. Csapos üveg-dugó 75 kr., cseppfogó borüvegdugó 60 kr., kristalgombos dugasz 20 kr., kerti szélgyertyatartó 1 frt., szénvasaló 4 frt, Lang-féle takarékgyorsfogó frt 2.50, 2.75, 3.—, dugóemelő erősen dugaszolt üvegekhez frt 1.—, 1.30, 1.90, 2.15.

Függő ágy táskában gyermeknek frt 2.75, megnőtnek szabadban frt 4.50, 6.50, léczecsel frt 4.50.

Féregirtópor - szétfuvó 50 kr., porok 20, 50, 75 kr. amerikai önmüködő egérfogó 85 kr., tyúkszemrászpoly 30 kr., tyúkszemkarik, tucz. 24, 60 kr.

Schreber tanár teljes tornaeszközei iskolákkal frt 14.50, tornagyürök kilo 30 kr., egyes tornaeszköz iskolákhak.

GUMMI mindennemü czikk személyes oltalomra, házi használatra, beteg ápolásra, felöltők és köpenyek csuklóval frt 7.50, 9.—, 10.—, 15.—, 17.—, légpárna frt 4.20, 7.—, állövet és női fecskendők frt 1.80, 2.—, 2.40, 3.50, dobozban szivattyus Clisoir frt 3.50, ágybetétek gyermek és beteg, ágyasnak frt —.70, 1.35, 2.70.

Anyák figyelmébe! Táplaló üveg, a gyermek(ká)nak nyomása által működnek 1.20. Ósmert angol foggyöngy fogzó gyermeknek 3.—, gyermekkocsi födélrel ft. 12.50.

Lovagló - nyergek angol, disznóbőr frt 15—35. kettős kantár ft 4.50, 10 frtig, kengyelszij frt 2.50—3.50, terhelő frt 2.20, 3.60, izzasztó frt 3—5, kengyelvas frt 1.60, 3.50, zabla frt 1.80, 3.75, lóvesszö Rinoceros 70 kr frt 1.20, 7.—

Belövött biztonsági revolver 25tölténynyelő-as nagyság frt 5, 7 9, vésett 7, 9, 11 röv. középen gyujtó Buldog-revolver frt 13,15,17

Lignum sanctum - golyó kristalgombos dugasz 20 kr., kerti szélgyertyatartó 1 frt., szénvasaló 4 frt, Lang-féle takarékgyorsfogó frt 2.50, 2.75, 3.—, dugóemelő erősen dugaszolt üvegekhez frt 1.—, 1.30, 1.90, 2.15.

frt 1.40—4, kuglizóbáb frt 2.25, 2.50 angol Croquetjáték frt 18, karikajáték 5 botokkal tucz. ft 1.60.

növénygyüjtő szelencze ft 1.20, 1.50, 2.—, gumilabdák, kivilágitási lámpások és ballónok kerti ünnepélyeknél 20, 30, 40. 50 kr.

Ruhakiméző tekercsek frt 5.75, tartós szilárd uti bőrönd, készitáska, válba függeszthető táska, angol plaidszij 90 kr., czélszerü berendezett utiszekrény, poháros börtokban 1 frt stb.

Órát igazitó lapos **zsebnapóra** frt 1.—, uti kölöncz 5.50, uj kényelmes szoba-vizzuhany 1.50, időmutatóház két alakkal 2.—, kapucinus 40 kr., cosmopolit csatornás vadászpipa frt 1.—, 1.30.

Kerti fecskenő tüzvészcsuklóval frt 7.50, 9.—, 10.—, nél is minden kádban használható frt 10, 14, 17, 21.

Megrendelhető

Kertész Tódornál Budapest, Dorottya-utcza 8.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4) megjelent és kapható:

English-Hungarian Dictionary.

Angol-Magyar szótár.

Irta

BIZONFY FERENCZ.

32 nagy 8-rétü iv. Ára füzve 4 frt.

Franczia félbőrkötésben frt 4.80.

Kopaszság ellen,

a haj ősszülése a korpaké, zodés megszüntetik a napontkint beérkező bizonyitványok és köszönőiratok tanusága szerint egyedül és kizárólag használt

tannin-olaj dr. Moras-tól.

Hatása valóban csodás, mert nem csak a nevezett bajokat távolitja el, hanem a tudomány alapi tételei szerint a hajnak szükséges erőteljes tápanyagokból összállitva, minden beteg hajat uj életre hoz, a haj növését bámulatosan előmozditja.

Ezen eredményduus hatást számtalan bizonyitvány hirdeti. — A többi közül álljon itt a következő:

„Én is megadom dr. **Moras tannin olajának** a meglett dicséretet, nem csak a haj kihullását és a korpaképződést szüntette meg hanem, hanem uj, erőteljes hajnövést is idézett elő.“ 4536

Béca. Andrássy gyógyszerésznél, Kapható üvegenkint 2 és 1 frtért Budapesten Török József királyutcza 7. — Határozottan dr. Moras tannin-olaja kérendő.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4) megjelent és kapható:

EMIL,

vagy

A NEVELÉSRŐL.

Irta

ROUSSEAU J. J.

Franczióból forditotta és magyarázó jegyzetekkel ellátta

FÜHRER IGNÁCZ.

Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben.

Irta

KRÓN KLARA.

Németből forditotta

KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

PETŐFI RELIQUIÁK 1841—1849.

Gyüjtötte

HALASI ALADÁR.

TARTALOM. Előszó. Gyulai Páltól. — Vegyes dolgozatok. — Apróságok. — Levelek 1840—1849. — Toldalék: A Petőfi-irodalom. 1843—1878. — Pótlék a levelekhez.

Ára füzve 80 kr.

Első cs. k. szab. duna-gőzhajózási társaság.

Menetrend

érvényes márczius 15-étől további intézkedésig.

Póstahajó-menetek.

A Dunán.

LEFELÉ.

Bécsből Budapestre, naponkint reggeli 7 órakor,
Budapestről Mohácsra, naponkint, (vasárnap kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Ujvidékre, naponkint, (vasárnap kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Zimonyba, naponkint, (vasárnap kivételével), éjjeli 11 órakor.
Budapestről Orsovára, kedden és pénteken éjjeli 11 órakor.
Mohácsról Ujvidékre, naponkint, (hétfő kivételével reggeli 8 órakor.
Mohácsról Zimonyba, naponkint, (hétfő kivételével, reggeli 8 órakor.
Mohácsról Orsovára, szerdán és szombaton, reggeli 8 órakor.
Eszékről Ujvidékre, naponkint (hétfő kivételével), reggeli 9 órakor.
Eszékről Zimonyba, naponkint (hétfő kivételével), reggeli 9 órakor.
Eszékről Orsovára, szerdán és pénteken, reggeli 9 órakor.
Zimonyból Orsovára, szerdán és pénteken, esti 9 órakor.

FÖLFELÉ.

Budapestről Bécsbe, naponkint 6 órakor este.
Mohácsról Budapestre naponkint (péntek kivételével), 2 óra 30 perczkor reggel.
— **Első menet fölfelé az uj menetrend szerint márczius 17-én.**
Eszékről Budapestre, naponkint (csütörtök kivételével) délután 5 órakor. — **Első menet fölfelé az uj menetrend szerint márczius 16-án.**
Ujvidékről Budapestre, naponkint, (csütörtök kivételével,) délelőtti 11 órakor. — **Első menet fölfelé az uj menetrend szerint márczius 16-án.**
Zimonyból Budapestre, naponkint, (csütörtök kivételével), reggeli 6 órakor. — **Első menet fölfelé az uj menetrend szerint márczius 16 án.**
Orsováról Budapestre, csütörtökön és vasárnap reggel.

Megjegyzés: A **Budapest-Bécs** között közlekedő **póstahajók** a következő állomásokat: **Verőcze, Visegrád, Nagy-Maros, Szobb, Párkány, Süttő, Orth és Pischamend se a völgyi-, se a hegyimenetben** nem érintik; — ellenben ezen állomások: **Hainburg, Dévény, Piszke és Nyerges-Ujfalu** csakis a **hegyimenetben** érintetnek.
A **budapest-zimony-orsovai pósta-hajók** ezen állomásokat: **Budafok, Tétény, és Hansabég** föl- és lefelé **nem**; **Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Apostag, Harta, és Ordast** pedig csakis fölfelé érintik és a **hegyi- és völgyimenetben** a cs. kir. szab. osztrák államvasut vonataival, továbbá az alföldi- és a mohács-pécsi vasuttal csatlakozásban állanak.

Személyszállitó-menetek.

A Dunán.

Bécsből Pozsonyba naponkint, délután 4 órakor.
Uj-Szönyről Budapestre, naponkint, reggel 3 órakor.
Esztergomból Budapestre, naponkint, reggel 5 órakor.
Dömösről Budapestre, naponkint, regg. 5 órak. (a **szentendrei** dunaágon keresztül).
Budapestről Paksra, naponkint déle. 11 órak.
Budapestről Mohácsr , naponkint, déli 12 órakor.
Pozsonyból Bécsbe, naponkint reggel 6 órak.
Budapestről Ujszönyre, naponkint, délután 2 órakor.
Budapestről Dömösre, naponkint, délután 4 órakor, (a **szentendrei** dunaágon keresztül)
Paksról Budapestre, naponkint, délután 5 1/2 órakor.
Mohácsról Budapestre, naponkint, délután 1 1/2 órakor.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, vasárnapon és csütörtökön reggel 7 órakor; május 1-jétől kezdve szeptember végéig: 6 órakor.
Szegedről Titelbe kedden és pénteken, reggel 7 órakor; május 1-től szeptember végéig reggel 6 órakor.
Zimonyból Szegedre, kedden és pénteken esti 9 órakor.
Titelből Szegedre, szerdán és szombaton délután, a póstahajók megérkezése után
Budapestről; — Ujbecsén éjjelezve, elindulás innen: reggel 6 órakor.

Megjegyzés: A **Budapestről** kedden és pénteken lefelé induló póstahajók szerdán és szombaton délután **Titelből Szegedre** közlekedő tiszai hajókkal csatlakozásban állanak. A szerdán és szombaton **Zimonyból** felfelé közlekedő posta-hajók a szerdán és szombaton, — de csak délután — **Titelből Szegedre** közlekedő tiszai hajókkal állanak összeköttetésben.

A Száván.

Sziszekről Zimonyba, a bel- és külföldi közbeeső állomások érintésével hétfőn és csütörtökön délután.
Zimonyból Sziszekre, a bel- és külföldi közbeeső állomások érintésével hétfőn és pénteken, reggel 6 órakor.

A szerb part hosszában.

Sabáczról Belgrádra, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra, szerdán és szombaton délután.
Belgrádról Gradistére, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra **Báziás** és a szerb közbeeső állomások érintésével hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken szombaton és vasárnapon az első **zimonyi** helyihajó megérkezése után. — Az elővesztegzár **Pancsovánál** csak hétfőn, csütörtökön és szombaton érintetik.
Belgrádról Orsovára, hétfőn az első **zimonyi** helyihajó megérkezése után, a **pancsovai** elővesztegzár-, **Ó-Moldova**, a szerb közbeeső állomások és **Baziás** érintésével.
Orsováról Belgrádra, Ó-Moldova, Báziás, a szerb közbeeső állomások és a **pancsovai** elővesztegzár érintésével, kedden reggel.
Gradistéről Belgrádra, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra, **Báziás** és a szerb közbeeső állomások érintésével, kedden, **Orsováról**, való megérkezés után, — továbbá hétfőn, szerdán, pénteken, szombaton és vasárnap reggel. Az elővesztegzár **Pancsovánál** csakis kedden, pénteken és vasárnapen érintetik.
Belgrádról Sabácra, a személy-, teher- és esetleges uszályszolgálatra, szerdán és szombaton reggel, a **zimonyi** helyihajó megérkezése után. 4608/11

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

BAKA-HUMOR

az utczán, kaszárnyában és háboruban.

Összegyüjté

A ROKKANT HUSZÁR.

Ára füzve 1 frt.

LUHI MARGIT-FORRÁS

legtisztább szikéleges ásványviz.

Hazánk ezen vegyi összetételénél fogva nevezetes gyógyvizét a **lélegzési, emésztési** és **hugyszervek idült hurutos bántalmainál**, torok- gége- légcső- és hörg-betegségekben kiváló sikerrel használják. Budapesten: **Dr. Korányi Frigyes**, — **Dr. Kovátz Sebestény Endre**. — **Dr. Gebhárdt Lajos**, — **Dr. Havratil Imre**. — **Dr. Poór Imre**, — **Dr. Kétly Károly**, **Dr. Barbás József**; Bécsben: **Dr. Bamberger Henrik, egyet. tanár** és **közkórházi főorvos urak.** — Ezen tekintélyek nyilatkozatai szerint a **Margit-forrás** nemcsak **méltó versenytársa** a **Sedlitzi — Gleichenbergi — Gieshübli — Radcini — Vichy — Emsi** s hason összetételü vizeknek, hanem **gyógyhatásban** azokat **több tekintetben felül is multa.** A **Margitforrás** gyógyhatását igazoló bizonylatok ki-ánatra bárkinek készséggel megküldetnek.

Dr. Karlovszky utóda forrás-igazgatósága.

Kizárólagos főraktár

Édeskuty L.

m. k. udvari ásványviz-szállitónál

BUDAPESTEN, Erzsébettér 1-sö szám a.

Kapható minden gyógytár és füszerkereskedésben. 4313

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

AZ

OZMAN URALOM TÖRTÉNETE EUROPÁBAN.

Irta

Dr. LÁZÁR GYULA.

Két kötet.

(42 iv, 8-rét, boritékba füzve.)

Ára a két kötetnek 4 frt.

Közhasznu

CSALÁDI KÖNYVTÁR.

Egy-egy kötet füzve 40 kr.

1. **Legujabb levelező-könyv** a magyar nép számára. Szerk. Veröczi Sándor.
2. **Az alkalmas házi ügyvéd és törvényjártas tanácsadó.** Szerk. Veröczi Sándor.
3. **Magyarország története** rövid vonásokban. Szász Károlytól.
4. 5. **Regélő István bácsi.** Mulatva oktató családkönyv. Szerző Májer István.
6. **Gazdasznyok könyve.** Vörös Esztertől.
7. **Az ügyes szakácsno.** Vörös Esztertől.
8. 9. **Egészség könyve.** Beniczky Irmától.
10. **A tollasok világa.** Gyakorlati utmutatás a baromfi és különféle diszmadarak czélszerü ápolására és tenyésztésére. Irta K. Beniczky Irma.
11. 12 **A mindennapi életből.** A nőknek. Rusz K., Moleschott, Doebereiner s mások után irta K. Beniczky Irma. Két füzet.
13. **A divat szélsőségei.** Müveltség- és erkölcs-történeti kutfők nyomán. Irta Beniczky Irma.
14. **Házasodjunk!** Irta dr. Sikor József.
15. **Gyakorlati széptan.** Tekintettel a házi életre. Irta K. Beniczky Irma.
16. **Anyák könyve.** A gyermek első nevelésének legfontosabb kérdéseiről. Irta Dr. Riecke G. A. Fordította K. Beniczky Irma.
17. **A nők apró kötelmei s ezek fontossága az életben.** Irta K. Beniczky Irma.
18. **Babonaság a salonban.** Irta K. Beniczky Irma.
19. **Tanácsok a gyermekek természetszerü testi nevelésére.** Irta dr. Steiner János, a prágai gyermekkórház orvos-igazgatója. Ford. K. Beniczky Irma.
20. **Gyakorlati szépitészet.** Az egészség és szépség természetszerü ápolása. Dr. Klenke Armin után K. Beniczky Irma.
21. **A feleség.** Irta Dr. Sikor József.
22. **A nők előnyei.** Irta Dr. Sikor József.

DÖMÖTÖR JÁNOS MUNKÁI.

Sajtó alá rendezték barátai.

TARTALMA: Dömötör János életrajza. — Eredeti költemények. — Forditott költemények. — Prózai dolgozatok. Birálatok. Életrajzok. Vegyes müvek. Függelék.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

NŐKNEK. Ausztrák-Magyarország legelőkelőbb orvosai és tanárai **Koritniczát vastartalmu savanyuvizét** jó reményü nőknek, kik könnyen és minden baj nélkül szülni akarnak a legmelegebben ajánják — aranyeres bántalmakban feülmulja **Carlsbadot** és **Marienbadot.** Részletes programmot kivánatra ingyen szétküld a

koritniczai fürdőigazgatóság,

(Liptó megye)

Viz kapható **Édeskuty L.** m. kir. udvari ásványviz szállitónál, **Radocsay** és **Bányainál** és minden gyógyszertár és fűszerkereskedésben. 4477

Hölgyek százezrei

szép, tiszta fehér, ifjudai börszinüket egyedül és kizárólag a párizsi dr. Lejosse-féle

RAVISSANTE

nevü felülmulhatatlan börszépitő szernek köszönik.

Szeplő, májfoltok, pörsenések, börfoltok, rezesség, patinások, ránczok, hiuhelyek biztosan eltávolittatnak s a gyönyörü, ifjudai, friss kinézés ismét rögtön előtérbe lép. A siker biztositatik.

Egy nagy eredeti üveg ára frt 2.50, kicsiny frt 1.50.

Felülmulhatlan és nélkülözhetlen szappannak bizonyult be, és általánosan elismert-tett a kitünő Dr. **Lejosse-féle SAVON RAVISSANTE.**

Ez a legjobb és leghirnevesebb mosdó szappan a világon; a ki egyszer megkisérlette, az soha többé nem használ más szappant. **Egy darab ára 50 kr.**

Valódi minőségben kapható

Budapesten TÖRÖK JÓZSEF úr gyógyszertárában, Vértessy S., Lueff M., Vadász F. utóda illattáraiban.

Harkányi gyógyfürdő

Magyarország Baranya megyében

Mohács-pécs-barcsi vasut Pécs és Villány állomásai közelében.

Fürdő-évad május hó 1-től sept. hó 30-ig.

50 R. foku természetes meleg artézi forrás, kénes hévviz kitünő gyógyhatással.

Pósta, távirda. 4523

Minden bővebb tudósitással készséggel szolgál

a fürdő-igazgatóság.

Dr. Lengil Frigyes

nyir-balzsama

kitünő hatása és jelességénél fogva valamennyi szépitő-szer között az első rangot foglalja el, és számos év óta a leghitelesebb készitménynek bizonyul. E tulajdonságok világhirt szerezték neki s szükségletté emelték a müvelt nemzetek számos férfia és hölgye előtt. — Ezen

növényi szépség-zománcz

által megnedvesitett börszeletek kevés pillanat alatt vakitóan fehérek lesznek, a legnagyobb simaság- és finomsággal összekötve. Minden használat után majd nem észrevehetlen pikkel ek válnak el a börtő, miáltal ezer meg ezer egyén, kik e balsamot szakadatlanul használták, hova tovább minden börtisztátlanságtól, ugymint: napégés, szeplő, himlőhely, pörsenés, börholyag, kiütések, az arcz és orr természetlen vörössége, a bör b tegen küllene, sömör stb. stb. nem csak teljesen megazabadultak, hanem börük **minden évszakban azon bársonyszerü, fehér ruganyosságot nyerte,** mely a tökéletesen szép börszinhez megkivántatik, és a melyet e szer használata által a késő aggkorig is megőrizhetni.

Egy korsóval, használati utasitással együtt frt 1.50.

Valódi minőségben kapható **Budapesten Török József** gyógyszerésznél, király-utcza 7. **Pozsonyban Pisztory Bódog** gyógyszerésznél, Mihály-kapu. **Temesvárott Tarczay István** gyógysz. **Linzben Frühstück J. L.** kereskedőnél. 4536

A nagy tűzvész Lincolnban,

mely az **„Első angol britania-ezüst-gyári társaság"** összes gyári helyiségeit, gépezeiteit stb. alapjokban elpusztitá, kenya erül a nevezett társaságot, miután az óriási vállalat helyreállitása **teljesithetetlen áldozatokba kerülne,** annak teljes fölszalatását eszközlni. Gyors felszámolás czéljából a tűztől megmentett áruk egy nagy részo a szükséges helyiség hiánya miatt az alólirt raktárnak lett átadva szon megbizással, miszerint azt bármely áron elárusitsa, vagy jobban m ndva, majdnem

elajándékozza.

Csupán **frt 6.95** mint a puszta munkabérnek is alig felét kitevő összegért, mindenki megkaphatja az alábbi tárgyakat a **legfinomabb legjelesebb britania-ezüstből,** az egyedüli fémből, a mely mindig fehér marad, s a valódi ezüstöl, még 20 év multa sem különböztethető meg, mi iránt kezességet is vállalunk.

6 db. igen finom britania-ezüst asztali kés, angol aczélpengével;
6 db. valódi angol britania ezüst villa, legfinomabb, legmelegebb minőség;
6 db. tömör b itania-ezüst evőkanál;
6 db. legfinomabb britania-ezüst kávéskanál;
1 db. tömör britania-ezüst tejszedő kanál;
1 db. nehéz britania-ezüst levesszedő kanál, legjobb minőség;
2 db. igen hatásos britania-ezüst asztali terem-gyertyatartó;
3 db. legfinomabb britania-ezüst tojásos pohárka;
1 db. szép britania-ezüst hors- vagy czukorhintő;
1 db. finom britania-ezüst tészagre,
33 darab.

Valamennyi itten felsorolt 33 darab kiválóan jeles **britania-ezüst tárgynak** ára együttvéve csupán **frt 6.95,** és megrendelhető a következő helyen:

Első angol britania-ezüstárú-raktár

Bécs, Stadt, Laurenzerberg 4.

Miután e czikkek a becsi piaczon a legrohamosabb kelet nek örvendenek, vidéki megrendelé-ek (utánvét vagy az összeg előzetes beküldése mellett) csak nagyon rövid ideig vé-tethetnek tekintetbe. 4634

Levél utján gyógyittatik minden **idegbaj** s különlegesen az

ESKÓR (Epilepise)

Dr. Killisch specialista által **Drezdában** (Neustadt). Eddig több mint 11.000 lett gyógy- 4630 kezelve.

Mell- és gyomor-betegeknek!

Oriovac. A nékem kisérletül egy **négyéves gyomorhurut** ellen küldött **Hoff-féle maláta-mellczukorkák, csak kék papirban,** a feltaláló **Hoff János** védjegyével, oly **rendkivül jótékony könnyebbülést** szereztek, hogy kellemes kötelességemnek tekintem, önt ismételve 6 csomag küldésére fölkérni.

Badalik György,
cs. k. őrnagy a hadseregnél.

Hoff János cs. k. udv. maláta-készitmény-gyárának Bécs Graben, Bräunerstrasse 8.

Maros-Vásárhely, 1877. márczius 26.

Tisztelt uram!

«Miután az ön **gyógyhatásos és jeles Hoff-féle maláta-kivonat - gyógykészitményeit már több éve saját magamon sikerrel alkalmaztam, és most ezen készitményeket egy más szenvedőn akarom megkisérteni,** kérek mielőbb 6 palaczk Hoff féle maláta - kivonatu egészségi sört, ½ kilo Hoff-féle malata csokoládét I., 1 zacskó Hoff-féle maláta-czukorkát és 1 üvegese Hoff-féle süritett maláta-kivonatot, valamennyit póstautánvét mellett számomra küldeni.

Czimem: **Schwartz** Rainer cs. k. kapitány a Lajos bajor herczeg nevét viselő gyalogezred 62. sz. tartalékparancsnokságánál **Maros - Vásárhelyen.**

ÁRAK:

Maláta-kivonatu egészségi sör egy pal. 60 kr., 11 pal. 6 frt, 28 palaczk 15 frt, 58 pal. 30 frt, — ½ kilo **maláta-csokoládé** I. 2 frt 40 kr. ¼ kilo 1 frt 30 kr., ⅛ kilo 70 kr. II. ½ kilo 1 frt 60 kr., ¼ kilo90 kr., ⅛ kilo 50 kr., III. ½ kilo 1 frt, ¼ kilo 60 kr., ⅛ kilo 35 kr.—**Maláta-czukorkák** 1 zacskó 60 kr. 30 és 15 kr. — **Gyermekmaláta-lisztet** 1 frt. — **Sürített maláta-kivonat** 1 üvegese 1 frt vagy 60 kr. is. — **Egy kész maláta-fürdő** 80 kr. **Maláta-szappan** 80, 60, 40 és 20 kr.

Nagyobb megrendelésnél megfelelő engedmény. — A csomagolás legolcsóbban szamittatik.

Hoff János fiókja

Budapesten: kalap-utcza 10. szám.

Rath und Hilfe einer praktischen Hebeamme in jeder discreten Damen-Angelegenheit, **Frau Crison**

Wien, Alsergrund, Schwarzspanierstr. 20. II. Tr. Thür 11.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent é

minden könyvárusnál kapható

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Az „OLCSÓ KÖNYVTÁR" czélja minél olcsóbb áron juttatni a magyar közönség birtokába a hazai és külföldi jeles irók kisebb müveit. E könyvtár leginkább a ***kisebb regények és époszok, beszélyek és költői elbeszélések, költemények és szinmüvek*** tára, de nincsenek kizárva belőle az irodalom más ágai is, kivált oly **történelmi** kisebb munkák, melyek tartalmuknál fogva és formaszépségre nézve kitünők.

Az „OLCSÓ KÖNYVTÁR" nem bizonyos osztályt vagy kort tart szeme előtt, hanem az egész müvelt közönséget s nem annyira kétes becsü ujdonságokkal kiván kedveskedni, mint inkább elismert becsü müvekkel. A hazai és külföldi remekirókból a legkitünőbb müveket közöljük s fölelevenitjük egyszersmind némely jeles irók oly müveit és forditmányait, a melyek még nem voltak összegyüjtve, vagy önálló kiadásban nem jelentek meg s igy a közönségre nézve mintegy elveszetteknek tekinthetők. De adunk néha uj müveket is, s a szakértő szerkesztőség a megválogatásban a jó izlés mellett kiváló figyelemmel lesz a magyar közönség szükségeire is, hogy könyvtárunk ne csak olcsóságánál, hanem tartalmánál fogva is **magyar családi könyvtárrá** emelkedhessék.

Minden füzet önálló könyv levén, külön is megszerezhető. Épen azért nem nyitunk reá előfizetést, hogy mindenki azt a füzetet vehesse meg, a melyre szüksége van. Az évenkint megjelenő füzetek száma nincs meghatározva, sem időhöz kötve. A körülmények szerint adunk évenkint 20—30 füzetet, s ha a vállalat a közönség részvételével találkozik, ennél többet is.

Az olcsó könyvtár eddig megjelent füzetei.

1. **Dorottya,** vagyis **a dámák diadalma a farsangon.** Furcsa vitézi versezet IV könyvben. Irta *Csokonai Vitéz Mihály.* Füzve 20 kr.
2. **Bret Harte kaliforniai beszélyei.** Ang. ford *Belényesi G.* Füzva 40 kr.
3. **Kölcsey Ferencz. Beszélyek.** Füzve 20 kr.
4. **Machiavelli.** Irta *Macaulay T. B.* Angolból ford. B. P. Füzve 20 kr.
5. **Kerényi Frigyes összes költeményei.** Füzve 60 kr.
6. **Sandean. Montsabreyi kastély.** Füzve 20 kr.
7. **Fanni hagyományai.** Beszély, irta *Könnyü József.* Füzve 30 kr.
8. **Sollohub gróf. Előkelő világ.** Orosz beszély. Füzve 30 kr.
9. **Szigligeti Ede. Liliomfi.** Eredeti vigjáték, népdalokkal, zenével, három felvonásban. Füzve 20 kr.
10. **Dickens Károly. Karácsoni ének** prózában, levén voltakép egy karácsoni kisértetes beszély. Angolból forditotta *Belényesi Gábor.* Füzv. 30 kr.
11. **Beszélyek az orosz életből.** Gogol Miklós után. Füzve 20 kr.
12. **Chateaubriand. Atala.** Franczából ford. *Csiky K.* Füzve 20 kr.
13. **Tennyson Alfréd. Király-idyllek.** I. Helén. — II. Ginevra. Angolból forditotta *Szász Károly.* Füzve 20 kr.
14. **Macaulay T. B. Lord Bacon.** Angolból ford. *B. P.* 40 kr.
15. **Kemény Zsigmond. Szerelem és hiuság.** Beszély. Füzve 30 kr.
16. **Hugo Victor. Hernani.** Szomorujáték öt felv. Ford. *Szász K.* Füzve 30 kr.
17. **Kölcsey Ferencz szónoki müvei.** Füzve 60 kr.
18. **Jósika Miklós. Egy igaz ember.** Beszély. Füzve 20 kr.
19. **Conscience H. A szegény nemos.** Flamand beszély. Franczából forditotta *Greguss Agost.* Füzve 40 kr.
20. **Pope S. A mübirálatról.** Tanköltemény. Ang. ford. *Lukács M.* Füzve 20 kr.
21. **Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben.** Beszély. 20 kr.
22. **Boissier Gaston. Virgil.** Franczából forditotta *Végh Arthur.* 30 kr.
23. **Sollohub gr. A gyógyszerésznő.** Beszély. Oroszból ford. *Brassay S.* 20 kr.
24. **Macaulay T. B. Milton.** Angolból forditotta *B. P.* 20 kr.
25. **Goethe. Iphigenia Taurisban.** Dráma 5 felv. Ford. *Kiss János.* 30 kr.
26. **Beaumarchais. Figaro házassága,** vagy egy napi bolondság. Vigjáték 5 felvonásban. Forditotta *Paulay Ede.* 50 kr.
27. **Gyulai Pál. A vén szinész.** Beszély. 20 kr.
28. **Stifter Adalbert. Brigitta.** Beszély. Németből ford. *B. J.* Füzve 20 kr.
29. **Ganthier Theophile. A lélekcsere.** Regény. Franczából forditotta *Szekula Gyula.* Füzve 30 kr.
30. **Macaulay T. B. Byron.** Angolból forditotta *B. P.* Füzve 20 kr.
31. **Jerrold Douglas. Zsák Mór.** Beszély. Magyarit. *Belényesi G.* Füzve 30 kr.
32. **Eynaud Alb. Ferizade dala.** Beszély. Francz. ford. *Huszár I.* Füzve 20 kr.
33. **Czuczor népies költeményei.** Füzve 30 kr.
34. **Prescott H. E. Schäffer Magdaléna.** Beszély. Angolból forditotta *Csukássy József.* Füzve 40 kr.
35. **Sayous Eduard. A mongolok betörése Magyarországba 1241—1242.** Franczából forditotta *Takács István.* Füzve 20 kr.
36. **Zichy Antal elbeszélései.** Füzve 30 kr.
37. **Horatius. A költészetről.** Forditotta *Czuczor G.* Füzve 20 kr.
38. **Flegler. A magyar történetirás történelme. — Sayous Ed. A magyar történelem kútforrásai.** Füzve 60 kr.
39. **Sand György. Az ördög-mocsár.** Beszély. Füzve 30 kr.
40. **Lessing G. E. Laokoon.** Forditotta *Braun Zsigmond.* 50 kr.
41. **Kovács Pál. Farsangi kalandok.** Beszély. 20 kr.
42. **Csokonai** Vitéz Mih. **Lilla.** Erzékeny dalok III könyvben. (1793—1802). 30 kr.
43. **Mérimée** Prosper. **Carmen.** Beszély. Franczából ford. *B. P.* 20 kr.
44. **Nagy** Ignácz. **Tisztujitás.** Vigjáték négy felvonásban, 1842-ben akadémiai pályadijt nyert mü. 40 kr.
45. **Murray** E. C. **Grenville. A franczia politikai életből.** Rajzok. Angolból ford. *Belényesi G. és Huszár I.* 60 kr.
46. **Fraknói** Vilmos. **II. Lajos és udvara.** Történeti rajz. 20 kr.
47. **Sand György. Leoni Leo.** Beszély. Franczából ford. Visi Imre 50 kr.
48. **Michelet Gyula. Lengyel- és Oroszország.** Kosciusko legendája. Franczából ford. De Gerando Antonia. 30 kr.
49. **Flegler Sándor. Kölcsey Ferencz.** Németből forditotta ifj. Szinyey József. 20 kr.
50. Grf. **Gvadányi J. Egy falusi nótáriusnak budai utazása** melyet onnan maga abban esett viszontagságaival együtt az elaludt vérü magyar szivek felserkentésére e versekbe foglalt. Negyedik kiadás. Füzve 40 kr.
51. **Plouvier** Eduard. **Beszélyek** francz. ford. *Milesz Béla.* Füzve 30 kr.
52. **Feuillet** Octav. **Trécoeur Julia.** Elbeszélés. francz. ford. *Csukássi József.* Füzve 30 kr.
53. **Kazinczy** Ferencz. **Magyarországi utak.** Füzve 20 kr.
54. Grf. **Tolstoj** L. N. **Családi boldogság.** Beszély. Oroszból ford. *Szentkirályi Albert.* Füzve 40 kr.
55. **Kisfaludy** Károly. **Tihamér.** Beszély. Füzve 30 kr.
56. **Flegler** Sándor. **Szalay László** és munkái ford. ifj. *Szinnyey József.* Füzve 50 kr.
57. **Szigligeti** Ede. **Magyar szinészek életrajzai.** Füzve 40 kr.
58. **Vasiliadis** S. N. **Galatéa.** Dráma öt felvonásban. Uj-görögből ford. *Kállay Béni.* Füzve 20 kr.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utcza 4-ik szám.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 •; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 •; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 •

28-dik szám. 1878. BUDAPEST, JULIUS 14. XXV. évfolyam.

ROUSSEAU.

(1712—1778.)

Vannak nevek a tudomány- és irodalomtörténetben, melyek rendesen együtt neveztetnek s egymástól elválhatatlanul mentek át az örökkévalóságba; vagy mert viselőik élettörténete s munkássága szoros összefüggésben állt egymással, mintha e szellemi lét Orestes és Pyladesei volnának; vagy mert bizonyos tekintetben ellentétei egymásnak s egymást egészitik ki. Igy az ó korban Plato és Aristoteles a görög bölcsészet e ledönthetetlen oszlopai, Horácz és Virgil a római költőfejedelmek; az uj időben Göthe és Schiller, kik nemcsak weimari szobrukon nyujtják egymásnak a mindkettejöket egyaránt megillető koszorut.

Igy emlegetik együtt: Voltaire-t és Rousseau-t, a tizennyolczadik századi Franczia ország e két egyaránt nagy, egyaránt fényes nevét, a szellem felszabaditásának e két nagy harczosát, a forradalom eszméinek e két előkészitőjét.

Bölcsejüket tizenhat év, halálukat csak kétszer annyi nap választotta el egymástól. Az 1778. év nyara, öt heti időközben két legnagyobb irodalmi szellemétől fosztotta meg Franciaországot, a halál szelének csaknem ugyanaz a fuvallata oltotta ki ezt a két ragyogó és fennen lobogó fáklyát.

Jean Jacques *Rousseau* a reformacziójáról és óráiról hires Genfben született, 1712-ben. Apja épen órás volt s kálvinista; franczia eredetü, a nantes-i edictum felfüggesztése következtében hazájából Svájczba menekült család sarja. Tanittatására apja nem sok gondot forditott s vésnökhöz adta inasnak. De a fiu olvasni szeretett; a mit kapott, azt olvasott, s a sok rossz regény egészen elcsavarta a fejét, tulfeszitette idegeit, s megtermékenyitette képzelődését. Hajlama — és sorsa egyaránt kalandor életre ragadta; s valóban, kevés embernek volt a világon kalandosabb élete, mint Rousseaunak. Tizenöt éves korában megszökött gazdájától a műhelyből, egy ideig Savoyában kóborolt, mint egy kis savoyard; mig egy katholikus pap megszánván a szép alaku s tehetséges fiut, egy „kegyes" urnőnek, Warensnének ajánlotta, a ki mindjárt anyai — később egészen más — indulatot érzett iránta, nevelésbe vette, a katholikus hitre áttéritette, s Turinba iskolába küldte. Innen is megszökött, s egymásután, a mint sorsa hozta magával, sok helytt megkallódott, mint inas, komornyik, papnövendék, zenemester, adóhivatali irnok — mig végre ismét visszakerült Warensnéhez, a ki most már a kifejlett ifjut nem fiául — hanem kedveséül fogadta. Egy pár évet (1737—39) boldogul töltött urnőjének Chambery melletti falusi kastélyában Les Charmettesben; de a kegyes delnő másokat is részesitett kegyeiben, s Rosseau, féltékenységtől és erkölcsi undortól üzve — odahagyta. Házi nevelő lett Lyonban, majd következő

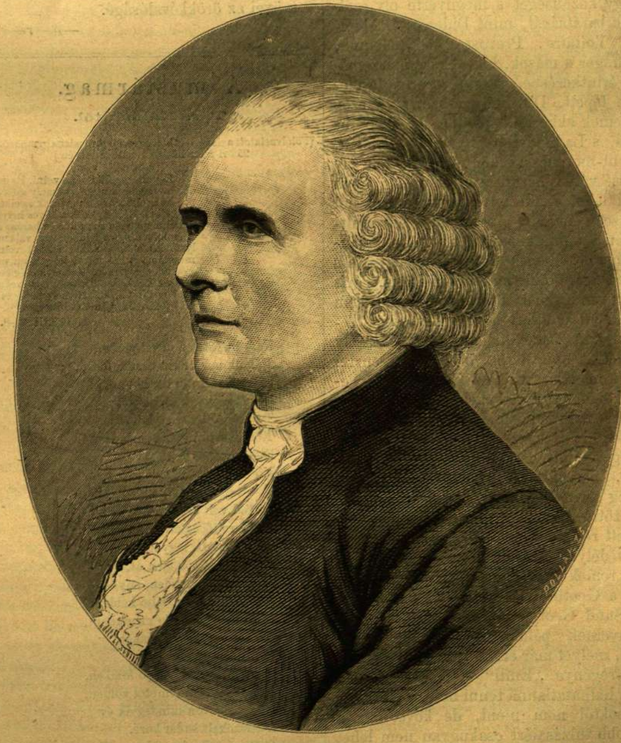

ROUSSSAU.